

Publicació
de Rosa Sensat

juny 2003

PERSPECTIVA

ESCOLAR 276

Calidoscopi
de cooperació

El Parlament
escolar

Nens i nenes
parlamentaris

Els infants, la pau,
la guerra i allà
lluny el Fòrum

Juny 2003

P E R S P E C T I V A
E S C O L A R 2 7 6

Edició i Administració:

Associació de Mestres Rosa Sensat.
Av. de les Drassanes, 3 • Tel. 934 817 373
Fax: 933 017 550 • 08001 Barcelona
E-mail: pescolar@rosasensat.org
http://rosasensat.org/pescolar

Consell de Redacció:

Josep Callís, Antoni Domènech,
Dolors Freixenet, Quim Làzaro, Marta Mata,
Elena Noguera, Joan Pagès,
Antoni Poch, Maria Torres

Directora:

Carme Tomàs

Directora adjunta:

Mercè Comas

Secretària de Redacció:

Carme Suaz.

Disseny gràfic:

Vilaseca/Altarriba

Coberta:

Jordi Lascorz

Composició i muntatge:

Núria Hortal, Inge Trowsky

Dibuixos:

Werner Thöni

Fotòlits:

SerGraDi, S. L.

Impressió:

Romanyà-Valls

Subscripcions i distribució llibreries:

Associació de Mestres Rosa Sensat

Dipòsit legal:

B. 2090-1975-ISSN: 0210-2331

Subscripció anual:

Preu soci: 43,25 euros. Preu no soci: 48,05 euros.
P.V.P. 5,35 euros.

Fotos coberta:

Teresa Serra Carol

Editorial:

Tots els colors del silenci. 1

Monogràfic:

Calidoscopi de cooperació.

Presentació del monogràfic. 2

La cooperació educativa: un camí per fer possible un altre món. *Josep Callís*

i *Joan Pagès* 4

Hi ha milers de veus que parlen.

Jordi Tomàs Guilera 16

Santo Domingo. República Dominicana.

Josep Celrà 21

El Salvador. *Carme Gubert* 24

El Salvador. *Maria Ayuso* 27

Nicaragua. *Merixell Olivé* 30

Nicaragua. *Bàrbara Cortes* 35

Nicaragua. *Sebas Parra* 37

Mèxic. *Montserrat Mon* 40

Cuba. *Agnès Boixader* i *Sílvia Soteras* 44

Sàhara. *Antònia Cardona* 48

Togo. *M. Imma López* 51

Nepal. *Joan Vila* 59

Una visió de la cooperació des del món

universitari. *Josep Casanovas*

i *Xavier Ortega* 62

Bibliografia complementària.

Biblioteca Rosa Sensat 70

Escola i societat:

Participació ciutadana.

El Parlament escolar.

Lluís Pibernat 74

Nens i nenes parlamentaris.

Núria Carrillo 78

Els infants, la pau, la guerra i allà lluny

el Fòrum. *Marta Mata* 83

Novetats:

Novetats bibliogràfiques. 87

Avaluació de materials multimèdia.

Gaudí o el joc de l'arquitecte.

Isabel Balaguer i *Eulàlia Navarro* 89

Cartellera.

92

Carta a les lectores i als lectors.

94

R O S
S E N
S A T

Amb el suport de:

Tots els colors del silenci

Al voltant d'una taula, ovalada per ser més precisos, els membres del consell de redacció de la revista celebrem la nostra darrera sessió de treball d'aquest curs, amb molta paperassa al davant. Com les peces d'un joc de dòmino, els temes per als futurs monogràfics s'arregleren una vegada i una altra segons possibles contingències que fan de mal profetitzar. Es revisen els darrers articles, es distribueixen encàrrecs i es fixen terminis. No hi falta algun requisit refrescant per combatre la xafogor d'aquestes tardes, preàmbul de l'estiu. Després d'unes hores de feina compartida i gratificadora, contemplem un capvespre de teulats rogencs a la Porta de la Pau i la lluminària del port que tenim a tocar i escoltem, enmig del gran brogit urbà, la sirena dels vaixells que s'acomoden de la ciutat.

En les frases anteriors han gosat treure el nas algunes pinzellades d'ordre personal poc habituals en l'editorial d'una revista. El consell de redacció s'*humanitza* intencionadament. Ben segur que heu intuït que en aquest consell de redacció hi ha *bon rotllo*, tot i un elevat índex de diversitat que garanteix les necessàries controvèrsies. En tot cas, el consens pedagògicament saludable acaba imposant-se perquè, amb una justa alternança i bon humor, quan un estira l'altre arronsa.

On no hi ha diversitat és en tres o quatre idees bàsiques que tots compartim: què vol dir educar, quina escola ens cal en el nostre espai i temps, quins valors cal viure i encomanar. També anem a l'una en el fet de valorar la necessitat d'estudi i de recerca rigorosa, així com en la voluntat d'oferir una revista útil en el context educatiu.

Tampoc no hi ha hagut discrepàncies notables a l'hora de donar contingut a aquest editorial poc ortodox de fi de curs. L'editorial d'una revista mensual es deixa sempre per a última hora, atents al darrer fet inventariable. En aquesta ocasió no hem seguit la tònica habitual: després d'unes temptatives fallides de dedicar aquestes ratlles a fer el balanç propi del moment, a avaluar els desastrosos darrers reials decrets o a augurar temps difícils per a la *rentrée*, la faceta més *humanitària* dels membres del consell s'ha imposat amb rotunditat a la més *professionalitzada*, més combativa: el que pertoca és un gest de comunicació personal amistosa i desitjar als lectors i a les lectores de la revista que passin un bon estiu i que tinguin unes molt i molt bones i saludables vacances i agrair-los, alhora, la seva amabilitat i confiança. I així ho fem.

Però, quan l'expressió dels desitjos va més enllà del que *la bona educació* ha establert normativament, hom s'adona que les paraules no ho poden dir tot perquè han estat massa sovint anorreades, humiliades, comercialitzades, convertides en soroll. Un savi ens adverteix: el silenci és la veritable pàtria de la paraula. Però el silenci és un bé escàs; arreu, també a l'escola i durant el lleure i les vacances. El brogit, el soroll, ha esdevingut el medi habitual de supervivència en la nostra societat, generador de tota mena de superficialitats. El silenci, a la natura, permet donar sentit a l'espígol blau i al romaní verd. Permet l'escolta de l'eterna serenata de les nits plàcides de l'estiu, suaus i estelades. Permet penetrar i comprendre la realitat i les facetes misterioses de la vida. El silenci és imprescindible per a l'escolta d'un mateix i per a la trobada plena de sensualitat amb l'altre. El silenci arracona la superficialitat.

Conseqüentment, les persones que formem l'equip de redacció de la revista, deixant de banda, per unes setmanes, els problemes de l'entorn educatiu, completem el nostre desig: que visqueu unes bones vacances d'estiu amb la millor companyia possible, però sobretot de bracet amb tots els colors del silenci.

Presentació del monogràfic

L'interès i participació en la cooperació educativa augmenta dia a dia i aquest fenomen es manifesta a Catalunya amb una intensitat molt forta i aporta cooperació en projectes d'arreu del món com a l'Àfrica negra o l'Àfrica sahariana o a Amèrica del Centre i Sud-amèrica o a l'Àsia. Amb aquesta pretensió de veure l'amplitud d'aquesta cooperació, el present monogràfic sobre cooperació educativa recull algunes de les experiències fetes per mestres i mestresses de casa nostra en diversos punts del planeta, com són les d'Imma López a Togo, la de Maria Antònia Cardona al Sàhara, la de Josep Celrà a Santo Domingo, les de Sebas Parra, Bàrbara Cortés o Meritxell Olivé a Nicaragua, les de Carme Gubert i també la de Maria Ayuso a El Salvador, la de Joan Vila al Nepal, la de Montserrat Món a Chiapas i la d'Agnès Boixader a Cuba.

L'interès d'aquesta integració rau en la possibilitat que l'experiència pugui convertir-se en una important eina de reflexió professional i innovació educativa. Els seus efectes poden incidir en profundes transformacions de filosofia educativa, que de segur modifiquen objectius terminals, però també en les relacions interpersonals dins l'aula i els centres i en els procediments didàctics. Llegint les diverses experiències podrem veure i detectar aquestes transformacions emocionals i conceptuals. En trobarem de líriques, d'al-

tres que, a més, reflexionen sobre dificultats i problemàtiques que pot generar aquesta cooperació i fins a quin punt poden ser beneficioses, tot interpelant-nos sobre la seva eficàcia o el procediment amb què es duen a terme.

Cooperar no pot confondre's amb un viatge solidari, tot i que cada dia més s'estén com a moda i forma de conèixer el món; tampoc no és quelcom que té per objectiu produir satisfacció per als cooperants. La profunda i vertadera cooperació és un fet molt complex, una eina al servei de l'agermanament humà per tal d'impulsar el dret i la justícia. Sota aquesta perspectiva d'aprofundir en el seu sentit i analitzar-la com el que és, una tasca realment difícil i d'incidència multifactorial, trobarem les reflexions que aporten l'article marc de Josep Callís i Joan Pagès «La cooperació educativa: un camí per fer possible un altre món», el de Jordi Tomàs «Hi ha milions de veus que parlen» i el de Josep Casanova i Xavier Ortega «Una visió de la cooperació des del món universitari».

Desitgem que el monogràfic serveixi, d'una banda, per animar a participar i viure experiències de cooperació educativa i, de l'altra, que l'acció sigui feta amb la màxima eficàcia, reflexió i eficiència possible.

La cooperació educativa: un camí per fer possible un altre món

Josep Callís
Joan Pagès

«El bon professional de l'educació que no lluita per ampliar el seu espai polític i el del seu entorn, que no lluita socialment per millorar la seva situació i la dels membres de la seva comunitat educativa o renuncia a la lluita pels drets i deures de la ciutadania, treballa, en realitat, en contra de l'eficàcia professional.»

Paulo Freire (*A la sombra de este árbol*)

Què ha caracteritzat la cooperació educativa els darrers anys? En quins camps s'ha intervingut? Qui ha anat a cooperar? A qui ha beneficiat? No és la nostra intenció plantejar en aquest article un estudi exhaustiu d'una situació prou rica i complexa com la cooperació educativa. Pretenem apuntar algunes idees fruit de la nostra experiència en la cooperació educativa, dels debats mantinguts en aquest context i també d'alguns estudis i anàlisis sobre l'impacte de la cooperació educativa a diversos països i regions del món amb l'objectiu que aquestes idees ajudin a entendre la necessitat de seguir cooperant, però també a revisar determinades formes de cooperació i determinades maneres d'entendre-la i de dur-la a la pràctica tant per part d'ONG com de cooperants, de governs i de representants de les contraparts, dels socis, de les comunitats beneficiàries.

1. L'ahir i l'avui de la cooperació educativa

L'article 10 de la Declaració final de la Conferència Mundial sobre Educació per a Tothom celebrada l'any 1990 a Jomtien (Tailàndia) deia: «La satisfacció de les necessitats bàsiques d'aprenentatge constitueix una tasca humana comuna i universal. Per dur a terme aquesta tasca es requereix la solidaritat internacional i unes relacions econòmiques justes i equitatives a fi de corregir les actuals disparitats econòmiques.» Es considerava que la cooperació internacional podria ajudar-hi molt i es feia una crida a la col·laboració, a l'esforç concertat, entre organitzacions governamentals i no-governamentals per fer front a aquest problema a través d'una cooperació eficaç.

La dècada dels anys noranta va donar resposta a aquesta crida i van ser, i encara ho són, moltes les organitzacions no-governamentals i les persones que han participat, i participen, en tota mena d'accions educatives solidàries lluny dels seus països i en pràcticament tots els països pobres del món. No s'han corregit les «disparitats econòmiques» a què feia referència la Declaració final de la conferència, sinó que, ben al contrari, sembla que s'han incrementat les diferències entre els països rics –que cada vegada són més– i els països pobres –que, contràriament, cada vegada són més pobres. La UNESCO no ha aconseguit eliminar l'analfabetisme i ha establert una nova fita per l'any 2015, però a molts països –en especial d'Amèrica Llatina– s'ha aconseguit l'escolarització pràcticament total en l'ensenyament primari, encara que els índexs de deserció entre els nens i les nenes d'aquesta etapa educativa són molt elevats.

En aquests darrers anys, la insistència en la cooperació educativa ha estat, a més, una constant en la majoria de documents elaborats pels organismes internacionals i, en especial, per la UNESCO. Així, per exemple, en el pròleg de l'«Informe de la Comissió Internacional sobre l'educació per al segle XXI», conegut com a *Informe Delors* (1996), s'afirmava que, cada vegada més sovint, s'adoptaven «mesures en l'àmbit internacional per intentar trobar solucions satisfactòries a problemes que tenen una dimensió mundial», però també es lamentava del fet «que fins al moment s'hagin obtingut molt pocs resultats». S'hi citaven les recomanacions fetes per la Comissió, entre les quals la de «mobilitzar l'enorme potencial que ofereixen les organitzacions no-governamentals i, en conseqüència, les iniciatives de base, que

6 Calidoscopi de cooperació

podrien prestar un valuós suport a les activitats de cooperació internacional».

També el Fòrum Mundial sobre Educació celebrat a Dakar l'abril de 2000 insistia, una vegada més, en la necessitat de mantenir i incrementar la cooperació: «les relacions de col·laboració entre l'Estat, les comunitats, els grups organitzats, les organitzacions no-governamentals i els donants passen a ser la clau del desenvolupament de l'educació en les regions afectades per la pobresa».

Des de la Conferència de Jomtien a l'actualitat, la consciència de la necessitat de més educació i més bona per a la població dels països pobres del món s'ha incrementat i ha mobilitzat centenars de persones. Probablement, ha mobilitzat més persones i més ideals que no pas recursos econòmics.

Probablement, per aquesta raó molts informes sobre la cooperació educativa coincideixen a afirmar que aquesta cooperació ha permès amagar, o si es vol no fer tan evident, dos problemes importants: la ineficàcia de les polítiques educatives de molts dels governs dels països pobres (i dels organismes internacionals que les inspiren) i l'escassetat dels fons que l'ajuda internacional destina a educació en aquests països. La cooperació educativa s'ha caracteritzat fins ara per la seva autonomia respecte als governs i a les polítiques educatives dels països on es duia a terme i també per la seva autonomia respecte als organismes internacionals, encara que hi ha ONG creades i finançades per governs i hi ha ONG que han tingut i tenen l'impuls, i el finançament, d'organismes internacionals. La majoria d'ONG i de persones que han cooperat en educació han actuat, però, amb molta autonomia i han desenvolupat programes que poques vegades s'han relacionat amb polítiques d'àmbit governamental.

Aquesta autonomia ha representat, de fet, una tasca de suplència de les polítiques socials de determinats governs més ocupats a desviar els diners de la cooperació internacional cap a les seves pròpies butxaques que a donar respostes a les demandes de justícia social de les seves poblacions. La nul·la o poca eficiència, la insuficiència o la manca de qualitat de les polítiques educatives de molts països pobres s'ha pogut pal·liar, ni que sigui parcialment, gràcies a la tasca de la cooperació solidària. Aquesta situació, però, ha ocasionat una

fragmentació de les intervencions i una competència, sovint exacerbada, entre diverses ONG per a l'obtenció d'espais i de recursos.

Només la presència de centenars de persones plenes d'il·lusió i amb una gran esperança de poder aportar quelcom a la comunitat i als pobles on cooperen ha evitat que la fragmentació i la competència no acabés fent del tot inviable l'esforç de la cooperació educativa. Això ha estat possible perquè –i aquesta ha estat i és una de les altres característiques de la cooperació educativa– la immensa majoria d'intervencions s'han fet i es fan des d'un pensament i des d'uns criteris educatius clarament progressistes.

2. Paràmetres de la cooperació solidària

La cooperació educativa solidària no és, doncs, bufar i fer ampolles, tot i que sovint ho pugui semblar si s'analitza exclusivament des del nostre punt de vista, des de la satisfacció i l'enriquiment personal o des de la transformació conceptual que es genera en els cooperants respecte a la vertadera realitat dels pobles i cultures sotmeses a la imposició i a la dependència de l'economia neocapitalista. Cal, certament, la mirada feta amb el nostre calidoscopi, però també des dels receptors, ja que solament aquesta doble visió possibilita l'objectivitat per poder detectar-ne les dificultats, les contradiccions i els perills. Per ser efectiva, tota cooperació necessita, a grans trets, tenir en compte dos aspectes clau:

- La fonamentació ideològica i filosòfica de la cooperació.
- El coneixement de la seva complexitat i de la necessitat d'adaptar-se a la realitat i a les característiques de cada comunitat i de cada país.

Per fer front positivament a aquests aspectes cal una capacitat i una formació personal profunda.

La fonamentació ideològica

La cooperació educativa queda definida per dues característiques importants: d'una banda, és una entesa concertada entre les parts o sigui un intercanvi entre iguals i no una acció paternalista d'una part

8 Calidoscopi de cooperació

sobre l'altra i, de l'altra, és una acció amb ple sentit i responsabilitat global i no una aportació puntual desconnectada dels problemes i de les expectatives de les realitats en les quals intervé.

Per tal d'evitar que la cooperació solidària sigui només un entreteniment o un simulacre ple de bones intencions però ineficaç, cal:

1. Conèixer la realitat sociològica, política, econòmica, cultural, ètica i moral del grup humà amb qui es coopera.
2. Tenir en consideració, i consensuar, la responsabilitat de la contrapart i el protagonisme de les persones i organismes autòctons.
3. Formar els propis cooperants perquè amb un tarannà obert, dialogant i respectuós acceptin qualsevol posicionament sense intentar imposar el criteri occidentalista de la seva pròpia visió.
4. Entendre la cooperació com un acte de justícia davant la injustícia i no d'almoïna que permet mantenir la tranquil·litat de les consciències.
5. Plantejar i valorar els projectes de cooperació solidària com a eines per reduir la injustícia, però tenint present que en cap cas ells mateixos no són la finalitat.
6. Programar cada projecte perquè sigui autosuficient i endogen evitant-ne la posterior dependència externa.
7. Valorar la cooperació com un intercanvi i un agermanament de relacions humanes per fer un món millor fruit d'un compromís sociopolític i no valorar-la només com un finançament o transacció comercial i material.

La complexitat de la cooperació i l'adaptació a la realitat

L'eficàcia de la cooperació educativa depèn d'un seguit de condicionants entre els quals podem destacar:

a) La capacitat de saber entendre la realitat i la globalitat dels problemes

Qualsevol projecte de cooperació educativa no fonamentat en la formació i experiència educativa prèvia dels cooperants i en el profund coneixement de la realitat pot caure sovint en la utopia i el «lirisme», pecats, ambdós, que beneficien la continuïtat de la situació i no el seu canvi. Ser coneixedor de la història, la lluita, les esperances i les dificultats de la gent, de la realitat en la qual s'ha d'intervenir és imprescindible per poder actuar amb la justa mesura i amb l'equilibri del judici ètic. Pretendre aplicar a realitats tan diferents de les nostres idees esquemes, suggeriments, recursos com els que utilitzem en la nostra realitat de manera mecànica, és garantir el fracàs de la cooperació.

Poden, per exemple, els mestres i les mestres de molts països de l'Amèrica Central dedicar el temps que dediquem aquí a la preparació de les classes, o a la innovació, quan el seu salari mensual no arriba als 100 euros i han de fer tres torns de docència –matí, tarda i nit–, treballar en dos o tres centres i treballar els dissabtes per poder arribar a final de mes? És convenient utilitzar mètodes relacionats amb

10 Calidoscopi de cooperació

l'ensenyament per descobriment quan la deserció a l'educació primària de molts d'aquests països és, com en el cas de Nicaragua l'any 1999, del 43 % a les zones urbanes i del 79 % a les rurals? Què podem aconsellar que faci un mestre o una mestra davant situacions com les que ens descriu Liseth en el text següent?

«Como soy de las más grandecitas de mis hermanos, mi mamá dice que tengo que ayudarle, porque mi papá nos dejó por otra mujer y casi nunca da nada para la casa. Con vender tortillas y lavar ajeno es como medio nos arreglamos. En mi casa, casi nunca hay comida y, como somos tantos, mejor me las arreglo para llevar algo al estómago y dejar que lo poco que hay, mejor se lo coman mis hermanitos. Es por eso que salgo a trabajar como a las cuatro de la mañana sin comer nada, pero como al mediodía voy a algunas casas y toco el timbre: “Señora, ¿tiene un poco de sal que me regale para comer con una tortilla o algo de comida que le sobre?”, entonces algo me dan. A veces si agarro más confianza les pido ropa vieja o zapatos.

»Yo estoy en tercer grado, pero ya tengo dos años de estar en ese grado. Espero terminar un día la escuela y ser una persona importante, algo así como secretaria o profesora, que se peinan y pintan bonito para ir a trabajar.»

Liseth, 10 anys, Hondures.

Extret de GAMBOA, N. I al. (1996): «Niñez en alto riesgo». *Hombres de maíz*, 43, 9-13

b) Coneixement de la realitat i de la idiosincràsia cultural

La cosmovisió (la percepció de la vida i de la mort, dels orígens i missió de l'home, del món i de les realitats, de la religió...) de la majoria de comunitats on es fa cooperació és molt diferent de la nostra. Els enfocaments educatius fonamentats en els nostres propis coneixements i les nostres metodologies són eurocèntrics i poden resultar antagònics a la percepció, creences i estructura del pensament de les persones sobre qui es vol incidir, generant-se plantejaments poc comprensius per a ells. Són freqüents les comunitats que tenen una visió de cosmogènia dual o sigui que tot té el seu contrari, res no existeix sol. En aquests contextos, intentar, per exemple, efectuar aprenentatges matemàtics on la fonamentació és la unitat, sol trobar

vertaderes dificultats comprensives. En d'altres hi ha un llenguatge mímic molt potent i així poden presentar-se incomprensions si s'indica la numeració amb els dits, ja que representen simbologies diferents de la numèrica.

c) Conscienciació de la mercantilització cooperativa

La cooperació educativa és també una inversió econòmica. Òbviament, canviar la realitat educativa dels països pobres exigeix il·lusió, idees, però també diners. Per a organismes internacionals com el Banc Mundial, l'educació és més important que mai per assolir el desenvolupament econòmic i la reducció de la pobresa dels països pobres. Per a aquests organismes, les prioritats educatives s'han d'establir tenint en compte els resultats, utilitzant anàlisis econòmiques, establint normes i mesurant els resultats a través de contínues avaluacions. La seva racionalitat és la del mercat, la del benefici. Atès, però, que són els organismes que disposen dels diners i que compten amb el suport institucional dels governs de torn d'aquestes països, moltes ONG han de recórrer-hi i això ha fet que a vegades s'hagin convertit en peons mitjancers de polítiques i accions educatives molt allunyades de les seves intencions progressistes. És convenient, doncs, conèixer la racionalitat d'aquestes institucions i fer-hi front des del convenciment que hi ha una altra racionalitat molt més educadora, la de la cooperació solidària. És convenient, també, denunciar polítiques del Banc Mundial com les que es presenten a *Prioridades y estrategias de educación* (1995) on, per exemple, s'explicita el benefici de l'educació de les nenes al Pakistan amb les paraules següents: «Educar mil dones durant un any costa 30.000 dòlars i, alhora, aporta els beneficis següents: evita 60 morts d'infants que a un cost de 800 dòlars cada una signifiquen un estalvi de 48.000 dòlars; evita 500 naixements, que a 65 dòlars cada un comporten l'estalvi de 32.500 dòlars; evita també la mort de tres mares, que a un cost de 2.500 dòlars cada una aporta un estalvi de 7.500 dòlars. Els suposats beneficis sumen 88.000 dòlars, una quantitat molt superior a la inversió de 30.000 dòlars... una relació cost-benefici d'un 300 % (p. 34)». En cap cas, la cooperació educativa solidària pot abonar aquesta filosofia encara que, òbviament, necessiti diners per tirar endavant els seus projectes.

d) Professionalització de papers i rols socials

L'ajut solidari incontrolat i sense el compromís de la contrapart sol generar situacions tan poc educatives com l'existència d'especialistes a pidolar diners i a tocar la fibra sensible de molts cooperants altruistes per desenvolupar projectes personals que tenen poca relació amb les necessitats reals de les comunitats a qui es destinen. S'ha generat una picaresca que cal denunciar i combatre, perquè no afavoreix l'èxit dels esforços que persones i col·lectius hi esmercen. També cal vetllar perquè la professionalització tècnica d'aquells i aquelles que actuen de gestors i coordinadors dels projectes cooperatius no els converteixi en els grans beneficiaris de les inversions transformant-los en una «elit» explotadora i dominant. Per exemple, en un projecte educatiu l'objectiu del qual era aconseguir que uns dos mil infants d'unes comunitats rurals poguessin anar a l'escola ja que no hi havia cap inversió del govern, es pagava la tasca de quaranta educadors populars; l'import global era pràcticament igual al que obtingueren les dues persones que gestionaven el projecte. És obvi que la cooperació educativa solidària no ha de tolerar situacions com aquesta, ha de denunciar les irregularitats que es produeixen i ha de vetllar per evitar-les.

3. Qui ha intervingut en la cooperació educativa i amb quins resultats? Cap on ha d'anar?

La cooperació educativa s'ha desenvolupat, i es desenvolupa, en tots els àmbits possibles i per part de persones procedents de tots els nivells educatius. S'ha exercit en pràcticament tot el que té relació amb l'educació sigui formal, no formal o informal. I, geogràficament, s'ha estès per tots els països pobres del món, però preferentment amb Amèrica Llatina per raons òbvies relacionades amb l'idioma.

Hi ha hagut, i hi ha, accions destinades a les infraestructures educatives, com ara la creació d'estructures inexistents o bé la renovació i adequació de les existents (escoles, menjadors escolars, serveis, centres lúdics). En aquesta tasca, hi poden participar des d'arquitectes i tècnics en educació d'alguns municipis fins a mestres o educadors socials. Sovint, però, és en activitats destinades a la dotació de materials on la solidaritat es fa més palesa, perquè són accions en les quals col·laboren moltes més persones que les respon-

sables de portar els materials a la seva destinació i posar-los en funcionament. Així, per exemple, s'ha pogut dotar centres educatius d'aules d'informàtica, s'han creat centres de recursos o, simplement, s'han distribuït llibretes i llapis o material fungible a molts nenes i nenes que no en tenien. També ha estat i és fonamental la capacitació i la formació de mestres i de professionals tant d'ensenyament primari i secundari com de la formació d'adults o de l'ensenyament universitari. Són activitats destinades a la innovació i a l'actualització en continguts científics, metodològics i didàctics i hi han intervingut professionals de totes les procedències. Des de les universitats, per exemple, s'ha cooperant tant per a l'actualització dels continguts de cadascuna de les carreres en les quals s'ha intervingut –totes les universitats catalanes han fet i fan programes de cooperació educativa– com per a l'actualització de la metodologia de l'ensenyament universitari i, de manera més particular, per a l'actualització de la formació inicial de mestres d'infantil, de primària i de professorat de secundària. També s'han fet activitats de gestió del temps lliure i de serveis per a l'alumnat destinades a atendre la demanda de formació de l'alumnat a través de colònies, tallers, estades esportives, etc. S'ha intervingut en projectes d'alfabetització de gent gran o de formació de dones, de formació d'experts o tècnics en àmbits importants com salut, medi ambient i molts d'altres.

Hi han intervingut, i hi intervenen, educadors i mestres molt experimentats, amb anys de pràctica en contextos de tota mena, i mestres amb poca o cap experiència, però amb molta il·lusió; hi han intervingut mestres ja jubilats, o a punt de ser-ho, que han volgut posar la seva experiència al servei d'altres, i estudiants de magisteri, d'educació social o de pedagogia que anaven a aprendre en contextos on el que fa falta no són persones inexpertes, ni que tinguin molta il·lusió, sinó persones experimentades i amb una llarga i profunda reflexió sobre l'ofici. Hi han intervingut persones amb les idees molts clares del que vol dir cooperar i de quin ha de ser el seu paper en aquests països i persones –moltes menys, afortunadament– que han aprofitant la cooperació per fer turisme o per realitzar-se. Hi han intervingut tota mena de persones: idealistes, utòpiques, evangelitzadores i salvadores del món, frustrades, genials i geniüdes, egoistes i egocèntriques, realistes, solidàries, somiatruïtes, revolucionaris i pseudorevolucionaris i reformistes, etc., però sobretot bona gent, mestres i professors i professores honrats que han cregut que posant el

14 Calidoscopi de cooperació

seu granet d'arena farien avançar una mica el món, canviarien alguna cosa.

És evident, però, que el benefici que es pot extreure de l'estada cooperativa depèn, en gran mesura, de si l'estada es fa en comunitats reproductores dels models educatius occidentals o bé en comunitats amb personalitat i amb innovació i filosofia pedagògica progressista. Quan la cooperació es du a terme en comunitats que intenten imitar l'educació occidental i que en cap cas hi ha una preocupació per la defensa de la seva identitat o tampoc no hi és present una filosofia d'implicació social a través de la qual es pretén transformar les persones per tal de fer-les crítiques amb el seu entorn polític, la realitat que hom es troba és la d'un enfocament educatiu que ens retorna a estadis d'un passat que, per sort, nosaltres tenim superat en bona mesura. Enfocaments d'adoctrinament partidista, metodologies fonamentades en processos memorístics i repetitius, conformisme latent impregnat de por i submissió... solen ser realitats encara molt abundants. Evidentment, en aquest context, l'enriquiment professional que això comporta per al cooperant resulta pràcticament inservible i l'aportació que des d'aquí es pot fer, també, té una migrada i limitada potencialitat. Si, al contrari, la cooperació es desenvolupa en comunitats profundament compromeses amb la seva gent i el seu futur amb enfocaments educatius plantejats des de la pedagogia popular de Paulo Freire que hom pot trobar i viure en certes parts de l'Amèrica Central i del Sud la reflexió i l'enriquiment professional és molt elevat. Els exemples que es presenten en aquest monogràfic il·lustren a bastament les nostres idees. Participar en projectes com els citats, i en d'altres molts semblants, és tenir la possibilitat d'inserir-se en plantejaments d'educació popular i de compromís social molt diferent dels plantejaments de l'educació occidental molt més assentats en el conformisme i en els models ja coneguts i desenvolupats a casa nostra.

Quin ha estat, i és, però, per a les persones i les comunitats dels països pobres el benefici de la cooperació educativa? No hi ha dubte que en l'aspecte personal moltes persones concretes s'han beneficiat de la cooperació educativa que s'ha fet als seus països i a les seves comunitats i ho han reconegut sempre que han tingut ocasió. Poden servir d'exemple les paraules amb què una mestra nicaragüenca es va acomiadar d'un de nosaltres l'any 1997: «La solidaridad es la ternura de los pueblos. Gracias por su solidaridad y la del pueblo catalán.

Valoro este esfuerzo educativo que ustedes realizan con nosotros como el regalo más bonito que pueden ofrecerle a nuestro pueblo: compartir su vida, sus conocimientos y valores, su tiempo de descanso. No dude que lograremos a través de las transformaciones de nuestra práctica docente hacer llegar este regalo a la vida de sus verdaderos destinatarios: la juventud nicaragüense.» (Astrid, Managua, febrer de 1997.)

És difícil, però, saber si el conjunt de les comunitats a qui la tasca educativa va dirigida s'han beneficiat de la cooperació. Sembla que el conjunt del sistema educatiu formal i no formal dels països pobres no se n'ha beneficiat massa. Encara falten estudis que analitzin i valorin l'impacte d'aquesta important tasca cooperativa.

En tot cas no dubtem que la cooperació educativa solidària continua essent necessària. S'han d'estudiar noves maneres, noves estratègies, noves idees. S'han de corregir situacions poc adequades i perseguir i denunciar aquelles que atempten contra els principis d'una cooperació educativa solidària i democràtica. Possiblement, les anades de cooperants cap als països pobres s'haurien de compaginar amb les vingudes de professionals de l'educació dels països pobres cap aquí per comprovar que també la nostra realitat educativa canvia molt lentament, quan canvia, i que no sempre el que prediquem allà és el que caracteritza les pràctiques d'aquí.

Seguim creient que la cooperació i l'intercanvi educatiu solidari ha de fer possible, com diu el punt I de la Declaració del Fòrum Mundial de l'Educació de Porto Alegre (gener del 2003), establir com a utopia pedagògica, l'Escola Ciutadana, construïda per tots i totes: «Una escola intermulticultural –per tant, no indiferent a les diferències–, potencialitzadora de vivències democràtiques, amb processos d'avaluació emancipadora i productora de coneixements que preparin tots els éssers humans pel protagonisme actiu, en els contextos específics dels seus respectius processos de civilització. Formen part d'aquesta utopia el desenvolupament i el suport a totes les formes de moviments per l'educació popular, propulsora del procés de transformació política, econòmica i cultural de la societat.» La cooperació educativa solidària forma part d'aquest moviment, d'aquesta utopia, perquè creu en una educació per a tothom i en què un altre món és possible.

*Jordi Tomàs
Guilera*

Hi ha milions de veus que parlen **Opinions d'un antropòleg sobre la cooperació**

Em demaneu que us faci cinc cèntims de la meua visió sobre la cooperació... Ho faré de bon grat, però cal que el lector sàpiga que mai no he estat cooperant. La meua experiència amb la cooperació es redueix al simple veïnatge. M'explico: la meua tasca d'antropòleg ha fet que, des del 1994, viatgés i fes llargues estades a diversos països de l'Àfrica Negra, especialment al Senegal, però també a Benín, Gàmbia, Togo... En aquests indrets he conegut cooperants i he entrat en contacte amb diversos projectes de desenvolupament i amb la gent local que hi participava.

Durant els darrers dos segles, el continent africà ha vist passar l'administrador colonial, el missioner, l'antropòleg i el cooperant..., tots ells amb la Veritat a la butxaca, una veritat convenientment adaptada a les armes, a la Bíblia, a les ciències socials i... als drets humans, la igualtat i la democràcia.

Sembla que la cooperació no es pugui escapar mai d'aquesta polarització geogràfica, ideològica i cultural entre un Occident il·luminat i la resta del món, que sembla dormisquejar a la caverna. Si us he de ser sincer, durant anys vaig estar en contra de la cooperació per una raó més que senzilla, i molt òbvia quan es veu sobre el terreny amb ulls una mica crítics. Em semblava que, en línies generals, la cooperació pretenia imposar un model, l'occidental, que tot i les seves mancances, apareixia com el model definitiu, el model a seguir. I això em feia sortir de polleguera. El Primer Món en el rànquing universal ensenyava als pobres africans incultes com viure millor, com produir més, com organitzar-se més justament... I aquells països que primer eren «subdesenvolupats» i després van passar a estar «en vies de desenvolupament» o a ser «el Sud» pujaven o baixaven desconcertats en una espècie d'escala evolutiva daurada. Em semblava una greu

hipocresia que molts oblidessin com s'havia arribat a aquella escala: Occident havia assolit la revolució industrial –i per extensió la tecnològica– gràcies a haver explotat mig món durant segles, amb l'espoli dels recursos naturals, el genocidi, l'esclavisme, el comerç triangular, els treballs forçats... I, després, arribada la independència d'aquelles colònies, havia fet préstecs multimilionaris als seus governs per millorar les seves condicions. Increïble!

A més a més, la cooperació em semblava una manera sibil·lina d'incorporar aquests països africans al capitalisme. Molts projectes es dedicaven a millorar la productivitat, diversificar els cultius, vendre el ramat, etc. Les ONG eren governades per gestors i els productes dels seus *partenaires* africans feien la competència a les multinacionals... o, a vegades, als petits comerciants que, sense ajudes, havien aconseguit muntar un modest negoci familiar.

M'aferrava, aleshores, cofoi, als mil exemples que s'explicaven sobre el poc èxit de la cooperació a l'Àfrica. Aquells cooperants que van deixar un tractor perquè un poble pogués triplicar la producció agrícola i que, uns anys després, van trobar-se que els africans d'aquell poble en lloc de triplicar la producció havien decidit de dividir per tres les hores de treball i continuar produïnt la mateixa quantitat

anualment; així tenien més temps lliure. O bé aquella ONG que va construir un pou al centre del poble perquè les dones no haguessin de fer no sé quants quilòmetres per anar a buscar aigua i que un bon dia es van trobar el pou destrossat; havien estat les dones mateixes, que entenien la caminada fins a l'indret llunyà on es podia trobar aigua com un temps d'esbarjo, de xerrada amb altres dones, de secrets lluny del poble i dels homes...; i és que aquelles dones sabien que si tenien el pou més a prop tindrien més temps lliure... per treballar més, no per reposar. O aquell govern europeu que va convocar uns immigrants africans per oferir un projecte per al seu poble d'origen, sempre i quan el poble tingués una associació de dones i un projecte clar per al seu «desenvolupament»; amb menys d'una setmana les dones del poble s'havien associat per a l'ocasió i deu dies després tenien un projecte dissenyat i que complia a la perfecció les condicions que demanava aquell govern europeu.

Aquests exemples em refermaven en la idea que sempre he tingut i defensat: la terra africana, que no solament és la mare de la humanitat, sinó que és –juntament amb l'Orient Pròxim– la mare de l'agricultura i de l'escriptura (perquè, ep!, l'Egipte Antic era negre), i que històricament ha hagut de superar tragèdies que no podem ni imaginar, ens donava una vegada més una lliçó i no es deixava dominar. Les seves cultures riques i dinàmiques feien possible aquella lliçó. Potser és aquesta, la màgia africana.

Afortunadament tots canviem. La cooperació ha canviat, i dels models paternalistes s'ha passat a models de desenvolupament sostingut, que tenen en compte el medi ambient i tenen en compte, també, que un dia els cooperants marxaran i els projectes hauran de ser autosuficients; al desenvolupament endogen, on els models per canviar la societat i millorar-la han de venir de les societats africanes mateixes; i, darrerament, al codesenvolupament, en el qual societats africanes i immigrants que viuen a Europa col·laboren plegats per canviar els aspectes que més els preocupen de la seva societat d'origen. L'Àfrica, com sempre, ha canviat i s'ha adaptat a l'entorn. I ha fet sentir les seves propostes enmig del batibull internacional per incorporar-se al món a la seva manera. I jo –potser per tot això– també he canviat d'opinió. I és que el temps ho cura tot.

Els pobles africans, que sovint apareixen com a pobles arrelats a la

tradicció, immòbils, injustos i sense veu, tenen una dinàmica que sempre m'ha enlluernat. La majoria d'africans i africanes són actors conscients de la seva realitat, i mediten molt quin futur volen i com el volen. I tenen mil estratègies per incorporar-se (o no) als projectes que se'ls ofereixen. I tenen, també, mil projectes pensats. I protagonitzen debats apassionats i apassionants dins de les seves societats. I és que de fet, ja ho deia el gran historiador burkinabé Amadou Hampâté Bâ: «Hom no desenvolupa, hom es desenvolupa.» Hampâté Bâ tenia clar que el desenvolupament ha de ser dissenyat i protagonitzat per la pròpia societat. Això permet una continuïtat històrica, permet un respecte per valors africans que els occidentals semblen haver oblidat, i permet que la societat, que coneix perfectament les seves mancances, ompli de manera equànime aquells buits que els blancs farciríem de dòlars (o d'euros), de maquinària o de bona voluntat.

I és que sovint oblidem que «cooperar» vol dir «treballar amb», «treballar plegats». Si hem de treballar per un món millor, treballem-hi junts. El treball d'un occidental en terres africanes és, abans que res, molt valuós per l'experiència personal que li reporta. Aquesta experiència també pot ser molt rica per als locals si fa servir els seus coneixements tècnics o administratius, però només serà reeixida si mira els ulls africans des de la mateixa alçada, si escolta la paraula africana i dialoga amb ella sense prejudicis, si accepta que tant té ell a ensenyar com a aprendre, si admet que tan absoluta (o relativa!) és la seva veritat com la dels seus interlocutors.

Si som conseqüents amb aquesta línia, i estem d'acord que cooperar és treballar junts per un món millor, aleshores no ens hauria de costar gaire d'acceptar que una tirallonga d'ONG africanes fessin cua per desembarcar a Europa i treballar amb nosaltres. Aquestes ONG africanes s'instal·larien en oficines per tots els pobles i ciutats de Catalunya i, després d'escoltar-nos, potser ens ensenyarien com fer-ho perquè alguns dels nostres vells no dormissin al carrer; com fer-ho perquè saludéssim els veïns i els ajudéssim en cas de necessitat; perquè acollíssim l'estranger, malgrat que no coneguem el seu nom; com fer-ho per reconèixer la diferència i acceptar-la sincerament, sense folklorismes; com fer-ho perquè tres religions convisquin en un mateix poble; com fer-ho perquè baixi la taxa de suïcidis; com fer-ho perquè els joves no se'ns matin a les carreteres els caps de setmana; com fer-ho perquè les depressions no siguin la malaltia més comuna; com

fer-ho perquè els infants de dotze anys xerrin o entenguin quatre llengües... En definitiva, com fer-ho perquè tot vagi una mica millor a casa nostra, escoltant la dilatada experiència dels nostres amics africans. Això és també cooperació. Això és també treballar junts.

I és que la pràctica del desenvolupament amaga un adjectiu: «tècnic». Si la tècnica és el darrer graó del llarg camí dels pobles del món, aleshores els africans són al darrer lloc de la cua. Ara bé, si aquest darrer graó és la felicitat, aleshores..., què? Potser necessitem unes ONGF (Organitzacions No Governamentals per a la Felicitat) que vinguin a cooperar a casa nostra. I així els membres de diferents cultures dialogarem de tu a tu.

A vegades penso que sóc massa simplista, que puc semblar demagog i tot. Ja sabem que les generalitzacions no són mai bones. Ningú, però, no negarà el meu idealisme, crític, però idealisme. Quan els dubtes sobre com canviar el món, sobre quin món millor volem, m'envaeixen, aleshores m'assec i escolto. Hi ha milions de veus que parlen; ho fan, és clar, amb els mil llenguatges de la vida de cada dia: parlen, canten, xiulen, escriuen, caminen, riuen, miren, s'abracen, llauen, juguen, ploren, cuinen, pensen, somien, descansen, sospiren... I quan escoltem bé aquest «parlar» de milions de veus, aleshores milions de portes s'obren davant nostre i veiem que el món va endavant indefectiblement, amb molta iniciativa, encara que sigui una iniciativa ben diferent de la nostra.

Potser la tasca de la cooperació és escoltar molt bé aquesta iniciativa i... fer-li el camí fàcil.

Carta a las «tías» de la guardería «El Almendro» de Sant Felipe de Villa Mella

Josep Celrà

(Santo Domingo. República Dominicana)

Benvolgudes *tías*,¹

Ja han passat tres anys de les meves pràctiques a la guarderia «El Almendro», però tinc els records ben presents. Encara recordo els dies previs al viatge cap a l'illa.² Moltes coses per lligar i moltes d'altres per deixar a punt. Fent-me preguntes que no em paraven de donar voltes pel cap, i, sobretot, molta il·lusió per començar.

Una d'aquestes preguntes m'ha acompanyat sempre: «Estic preparat o bé, realment, sóc capaç de fer el que em proposo o se'm planteja?» M'ho he preguntat sovint, davant de situacions compromeses o difícils, com a mestre i abans com a educador en el lleure, conscient que tots tenim les nostres limitacions. Però he vist amb el temps que si haguéssim d'esperar a estar totalment preparats per assumir qualsevol repte, segurament no trobaríem mai el moment idoni.

Les *tías* em vàreu demostrar, només d'arribar, que els estudis no ho són tot. Teniu mancances en la vostra formació, per les condicions de pobresa que us ha tocat viure i pel pocs recursos de què disposeu, però de mica en mica aneu millorant aquest aspecte i alhora enriquiu la vostra feina. Sou mares de família i noies de la comunitat que destineu bona part dels vostres dies a la guarderia a canvi d'uns sous ínfims, però no per això deixeu de mostrar la vostra atenció i estima cap als nens i nenes.

1. Nom que es dóna a les educadores de la guarderia.

2. Santo Domingo, República Dominicana.

22 Calidoscopi de cooperació

Vaig adonar-me que la raó de ser de la nostra feina és estar sempre al peu del canó. Posant-hi ganes i dedicació. Que cal arremangar-se i posar-se a fer feina. Estar en contacte amb els nens i nenes, provar coses, equivocar-te, refer-ho, canviar-ho, tornar-ho a provar. I, sobretot, pensar de manera positiva, que les coses ja són prou crues perquè ens hi rebolquem. Amb tot això no vull dir que els plantejaments pedagògics i didàctics no siguin importants. Ho són, i molt, però tot depèn de cada situació.

A poc a poc vaig anar veient que moltes de les preguntes que m'havia formulat abans de fer l'experiència van quedar sense resposta. Sobretot, perquè la majoria estaven mal formulades o eren inútils.

Teniu molt clar que la vostra funció dins la guarderia, com a educadores, és molt important per a la comunitat. No es tracta només d'una feina qualsevol, sinó que la tasca que feu us permet pensar en un demà ple d'esperança. Tots sabem que la vida en situació de pobresa no és fàcil i costa molt trobar moments feliços, però, «malgrat tots els malgrats», us hi esforceu.

El que em va cridar més l'atenció, durant l'estada, va ser la manera com tracteu l'altre, la persona que teniu al davant. Potser he idealitzat aquest aspecte pel fet de ser tan diferent en la nostra cultura. Però el cert és que acolliu l'altre sempre amb els braços oberts. Sigui un infant

o sigui un adult, sigui un veí o un estranger. El contacte físic (donar la mà, una abraçada, un petó...) és molt important. Vaig descobrir una nova manera de mirar l'altre. Mirar-lo com un amic, com una persona a qui puc ajudar o una persona que em pot donar un cop de mà. Seguiu obrint la guarderia cada matí obstinadament. Acolliu els nens i les nenes amb un somriure d'orella a orella, deixant a la porta de casa tots els maldecaps i els problemes, sovint difícils de poder imaginar.

Quan tens l'oportunitat de fer un viatge d'aquestes característiques, se t'obren nous horitzons. Surts del teu món conegut, quadriculat i organitzat. Surts i veus que no tothom veu el món de la mateixa manera. Veus que el món és realment divers. Com a mestre, estrictament, no vaig aprendre gran cosa, però com a persona vaig poder veure una altra manera diferent d'entendre la vida, d'organitzar-se, d'entendre les relacions, d'interpretar el temps, de valorar l'altre. El que és innegable és que els mestres som persones. I que la nostra manera de ser ens condiciona a l'hora d'exercir la nostra feina. Per tant, és difícil deslligar la meva experiència personal amb l'estrictament referent a la meva funció de mestre. Quan un viu experiències que el remouen per dintre ha de fer l'esforç per integrar els nous valors o actituds, per tal de ser coherent amb un mateix. Crec que ens hem d'esforçar per actuar tal i com pensem. Hem de procurar-ho per així fer una millor feina. Recordo, a la facultat, quan encara estudiava, que em van dir que si no ens esforcem a impregnar la nostra tasca docent dels nostres valors i la nostra manera d'entendre el món, acabarem educant tal i com ens van educar a nosaltres.

Quan em pregunten per les pràctiques sempre dic que van ser molt especials. Les recomanaria a tothom. L'experiència és molt gratificant, tot i que no tot són flors i violes. Sempre hi ha moments bons i no tan bons, però el que trobo que és molt important és anar amb tots els sentits molt ben afinats per rebre tot el que es pugui. Si només ens quedem amb els tòpics, senyal que no fem bona feina.

Gràcies pels moments compartits.

Una abraçada.

PD: I, si teniu l'oportunitat, viatgeu!

Carme Gubert
Mestra a Navata
(Girona)

Què m'ha aportat anar a fer un projecte de cooperació solidària? (El Salvador)

Enmig de tant individualisme, consumisme, comoditat, manca de plantejaments, privacitat, presses...; enmig d'aquest nostre món rosa i càlid, fluix i gris, desesperançat..., encara hi ha qui creu en la persona i en l'afer col·lectiu.

Impulsada per Banyoles Solidària, i arran d'uns agermanaments escolars entre escoles del Pla de l'Estany amb les de la Comunitat Segundo Montes, vaig formar part d'un projecte de cooperació en aquesta comunitat a El Salvador.

Vaig anar-hi juntament amb d'altres tres mestresses, Dolors Figueres, Rosa Bartrolí i Carme Llop. Només hi vam estar un mes, trenta dies, però foren trenta dies molt intensos. Vam descobrir i aprendre-hi molt. Com a trets essencials vull remarcar que em va servir per:

- Conèixer unes persones que encara tenen confiança en la comunitat, en el comú. Que treballen per projectes col·lectius. I, és clar, no ho fan sols. Tenen els «compas», els seus antics companys de guerrilla que lluiten també pel bé de tots.
- Conèixer unes persones que creuen en les relacions humanes, que deixen lliscar el temps (nosaltres diríem «perden el temps») xerrant amb les persones que es troben en el camí polsegós i pedregós de la Comunitat.
- Conèixer unes persones els projectes de les quals són sempre encarats als més necessitats: als infants, als vells, a les mares solteres... I quins projectes! Alfabetitzar tota la població en un país on

l'analfabetisme és elevat. Procurar una *canasta básica* o alimentació per als vells sense família. Exigir la paternitat responsable als homes que abandonen les mares dels seus fills.

- Conèixer unes persones que creuen que «la pluja cau per a tots i que el sol surt per a tothom». Que creuen en la transformació de la realitat i en la igualtat d'oportunitats. La pluja va ser generosa durant els dies que vam estar a la Comunitat, l'aigua queia forta, vigorosa i refrescant. El sol es deixava sentir amb tota la seva potència. La calor era sufocant. Ens estomacava de tant en tant i ens impedia, sovint, de poder treballar. Fins i tot la climatologia els va a la contra.

- Conèixer unes persones que creuen en la pedagogia alliberadora de Freire. Canten *Vamos a aprender a leer y a escribir. La «a» de amistad... y la «u» de la Unidad Popular*. Els seu gran objectiu històric ha estat aconseguir el cent per cent de gent alfabetitzada i no de qualsevol manera, sinó creant alumnes crítics i actius. I ho estan aconseguint. L'educació és un bé i un dret per a tots.

- Conèixer unes persones amb una gran maduresa personal, una gent que ha hagut de lluitar, de fugir, d'amagar-se, de prendre les

26 Calidoscopi de cooperació

armes, d'abandonar els seus, de passar gana..., que ha sobreviscut a una guerra. I això marca, indubtablement. No tenen res i ho tenen tot.

- Conèixer persones que tenen un passat molt present, carregat, espès, de crueltat, de cinisme, de pena, però també una esperança en el present i en els seus companys, la seva lluita, el seu objectiu comú.

- Conèixer persones que defensen les seves arrels i la seva història. Tenen el seu Museu de la Guerra, amb fotos dels seus per seguir fent-los presents per a tothom. «Els pares dels meus fills que no són aquí, a un el van matar, l'altre ha emigrat a Estados, a treballar.»

- Conèixer persones que, tot i el dur passat i viure en una caseta de fusta i plàstic, de llauna o de maons i teules, sense aigua corrent, sense electricitat, sense cuina... són felices i amb esperança.

- Conèixer persones que sobreviuen amb quatre *frijoles* i alguna *tortilla de maíz* per menjar. I, a vegades, algun ou o tall de pollastre. I són forts i valents.

- Conèixer homes i dones que tenen les mans com les de la Marina –una noia índia de la comunitat que viu tota sola– deformades per l'artritis, però que encara van trenant braçalets per vendre al meu món, quan ha acabat d'estudiar perquè se li ha acabat l'espelma o llaurar la terra amb el *corvo* o matxet per poder donar aliment als seus fills.

Aquest coneixement, aquest descobriment d'altres realitats, i en concret la realitat de Segundo Montes, m'interpel·la tot sovint en la meva tasca escolar, en la meua manera de viure i fer viure als alumnes els fets quotidians i els fets extraordinaris.

El Salvador

*Maria Ayuso
Benavent*

Hola, sóc Maria, una professora d'educació física, tinc 31 any i vaig néixer a Castelló. Ara estic treballant a l'IES Bonavista, i estic vinculada a l'ONG «Comitè Oscar Romero de Tarragona». Fa sis anys que treballa a l'ensenyament i la veritat és que m'encanta.

De sempre he tingut la inquietud de conèixer la gent que ens envolta, les necessitats que tenen i plantejar-me en què puc ajudar o què es pot fer perquè estiguin millor.

La meua experiència en un país llatinoamericà va començar una vegada acabada la carrera universitària i assabentada de totes les injustícies que patien i pateixen les persones d'aquesta part del nostre món.

L'any 2001, després de conèixer l'experiència d'una bona amiga, em vaig posar en contacte amb el Comitè i aquest mateix any vaig decidir apuntar-me a un viatge solidari a El Salvador. És la millor cosa que he fet durant molt de temps i no perquè jo hagi aportat molt, sinó pel que aquella gent que vaig conèixer em va aportar a mi, em va fer sentir, viure i compartir.

La preparació del viatge durant tot l'any va ser posar-nos en contacte amb la contrapart de la nostra ONG allà a El Salvador i planificar en la mesura del possible un projecte educatiu.

Bé, he de dir que les coses no funcionen com aquí (i això va ser el que primer vam aprendre). Tot va més lent, més tranquil, al seu ritme. Tingueu en compte que la calor és quasi insuportable. En arribar vam acabar de definir el projecte, que es va concretar en un projecte d'educació per a adults i un altre de suport als escolars.

La veritat és que, si despleguem el nostre projecte, no queda quasi res del que vam començar. Però, ara després de dos anys, pense que el més important d'aquest viatge, d'un mes de duració, al juliol, va ser tot el que ells van deixar en mi. Veure tota la gent que dins del que nosaltres anomenaríem misèria, ells intenten sortir d'una manera positiva, estan orgullosos del que fan per poder remeiar la seva situació i molt contents de sentir-se ajudats per nosaltres. Només amb la nostra companyia ja se senten reconfortats i saben que els seus esforços aquí, al nostre país, tenen una veu i es reconeixen.

En tornar a casa estava confusa, no tenia gaires ganes de parlar del viatge i al mateix temps em moria per trobar totes les paraules que necessitava per contar tot allò que jo havia viscut i sentit i poder expressar el que aquella gent m'havia transmès. Ara, més assossegada, m'adono que hi ha moltes coses que s'han de canviar i que són canvis lents i d'*educació*. Ací estava la clau, *educació*. Em vaig adonar que el que podia fer jo era simplement ser jo mateixa, i transmetre a tota la gent que m'envolta els valors de la solidaritat, que poden anar des de cedir el seient a un avi, a fer una donació per a algú que la necessiti o involucrar-te una miqueta més participant de tot el que comporta la llibertat de la gent i el poder triar respectant les altres persones, sent conscient que els teus actes sempre tenen una conseqüència.

Ja sé que ho he dit –i és veritat–: m'encanta la meva feina. Pense que és important donar a conèixer que tot el món no està com nosaltres i que fan falta moltes coses, que hi ha gent a qui falta el més bàsic per viure, que hi ha xiquets que han de treballar perquè la seva família mengi una miqueta cada dia, que no poden triar anar a l'escola, i que hi ha alguna cosa que podem fer, el mínim és informar. Veure tota aquella gent esforçant-se, lluitant per viure, treballant en condicions infrahumanes i no per satisfer capricis, sinó per sobreviure; veure els ulls negres, vius, somrients de tots aquells xiquets que eren feliços amb un llapis, una llibreta, o simplement fent un joc tots junts no té preu, i llavors penses «què es el més important en la vida?», i la meua resposta va ser que el més important és poder escollir, fruir del que tens i fer el que pugues per pal·liar les injustícies del món, i estic convençuda que la nostra tasca educativa és molt important. No penseu que és pel que podem ensenyar, sinó pel que transmetem moltes vegades sense adonar-nos-en, les actituds, valors i informació.

Per acabar, us diré que tot el món pot fer alguna cosa, perquè estar informat i interessar-se pel que passa al nostre voltant i al nostre món ja és alguna cosa, perquè això ens ajudarà a prendre decisions.

No sé com podré pagar a aquesta gent que tant m'ha donat sense saber-ho, i que mai no podré oblidar.

L'únic que puc fer és animar-vos a participar en projectes de solidaritat, per xicotets que siguin, i dur a la pràctica petites activitats solidàries com recollida de material escolar, cartes amb xiquets d'allà. Qualsevol pas, per xicotet que siga, és un gran pas per a la gent que el necessita.

Meritxell Olivé **Camp de solidaritat a Nicaragua**
Una mirada positiva

L'estiu del 2000 vaig estar com a cooperant en un camp de solidaritat a Nicaragua, organitzat pel Setem.

El meu enfocament no es basarà, només, en l'explicació del desenvolupament concret del camp en el país, sinó que pretenc, també, subratllar la importància que la formació prèvia pot tenir com a eina positiva en la vivència de l'activitat. En el meu cas, aquesta formació va tenir dues vessants: una teòrica comuna i una altra lligada a la cohesió de cada grup brigadista.

Valoro molt positivament aquesta preparació comuna de caire més teòric, perquè hi vaig tenir l'oportunitat de sentir alguns especialistes que ens van parlar del context social, econòmic i polític que provoquen les desigualtats Nord-Sud, de la globalització: causes i vies de solució, de la cooperació governamental i no-governamental, de la sensibilització i l'educació per al desenvolupament.

Altres conceptes tractats van ser un acostament al comerç just i a la responsabilitat social de les multinacionals i com els efectes de tota aquesta estructura internacional influeixen en els sectors desfavorits dels països en vies de desenvolupament.

Vaig comprendre que els països desenvolupats podrien ser el motor de canvi per eliminar aquestes situacions i això passaria per una sensibilització adequada de la població. La nostra anada al país ens va permetre comprovar *in situ*, en una realitat concreta, allò que malauradament se'ns havia explicat.

Per tal d'emmarcar de manera escaient el context de la nostra actuació, abans caldrà parlar de Setem-Catalunya.

L'objectiu d'aquesta ONG és la sensibilització de les persones envers les creixents desigualtats entre els països del Nord i del Sud, i les causes que les provoquen.

Els camps de solidaritat, des del seu punt de vista, són un motor per posar els cooperants en un context diferent i fer-los viure en la pròpia pell com viuen aquestes persones del Sud cada dia, perquè la visió dels fets canvia la perspectiva personal en passar des del punt de vista teòric al pràctic.

Aquest objectiu el duu a terme a través de diferents tipus d'activitats: de divulgació, de formació, camps de sensibilització en diferents països...

A continuació, analitzarem l'estructura d'aquest camp, el qual es va desenvolupar en tres fases:

- La primera va ser la de formació prèvia a l'anada al país.
- La segona és el desenvolupament del camp, durant aproximadament tres o quatre setmanes en el país de destinació.
- La tercera va ser la de sensibilització o de tornada.

Perquè ens puguem fer una idea del tipus de camp de què parlo, en faré una pinzellada i exposaré també la valoració que faig de les tres fases .

El Camp de Nicaragua va tenir lloc al barri San Judas, de Managua. S'hi feren activitats de suport a la seva escola, anomenada «Los Quinchos». L'allotjament va ser a les cases dels seus mestres. Aquesta fou també la seu per anar a conèixer molts projectes que es realitzaven en diferents àmbits socials dins i fora del barri. N'hi havia de caire de reinserció social: de nens *huelepegas*, de dones prostitutes, de nens que viuen als *vertederos de basura*, de nens abandonats i

32 Calidoscopi de cooperació

sense llar, de mares adolescents abandonades per les famílies, de creació d'infraestructures en un assentament (de tipus sanitari, educatiu...), de suport a les necessitats alimentàries diàries a nens que no assistien encara a l'escola (0-5 anys), o d'altres tipus com visitar cases d'acollida per a infants orfes o abandonats i a projectes de desenvolupament rural...

Com em va servir la fase prèvia per assumir les situacions viscudes?

1. Segons el meu criteri, hi va haver un fil conductor molt positiu entre la primera i la segona fase i la clau va ser el grau de cohesió que es va establir entre els membres de la brigada. Vam establir un calendari de treball que va permetre conèixer-nos més profundament, fent un anàlisi de les pròpies virtuts i handicaps personals, a partir de les quals vam consensuar formes d'actuació, d'organització davant de possible conflictes que allà el contacte amb exbrigadistes ens va advertir que es podrien magnificar.

2. Vam crear una xarxa d'informació interna per tal de conèixer la realitat del país en l'aspecte històric, polític... perquè sabíem que era un factor important que condicionava la vida actual, i pensàvem que això permetria establir vincles de comunicació i afectius amb la gent.

3. Com que el nostre camp no tenia un pla d'actuació concreta i un projecte en el qual participar activament i en teoria es limitava a observar la situació i conviure freqüentment amb aquelles persones per sensibilitzar-nos –fet que ens preocupava–, vam demanar informació de projectes que poguéssim visitar a exbrigadistes i altres delegacions de Setem al país.

4. Van recollir materials de tipus sanitari i escolar que la contrapart del país ens havia demanat com a necessitats bàsiques.

5. Ens van proposar com a objectiu afavorir al màxim la interrelació amb la gent del país per entendre la seva dinàmica en primera persona i des de múltiples vessants; aquest fet es va vehicular de manera escaient gràcies a molts contactes que vam establir amb gent molt diferent pel que fa a edat, nivell cultural, condició social...

6. Cal remarcar el paper del coordinador del grup que va afa-

vorir aquesta cohesió i va orientar de manera molt adequada tota la fase prèvia a l'estada.

Tot aquest plantejament previ va tenir durant la segona fase el seu fruit, molt positiu, afavorint la convivència entre els membres del grup molt diferents entre ells, per edat, formació i ideologia... Això va optimitzar la presa de decisions, la mobilitat del grup i la resolució de les dificultats que van anar sorgint...

Per tot això, sens dubte, considero que la formació prèvia es va plantejar correctament, perquè vam assolir els objectius proposats com a brigada i la nostra visió del país fou molt enriquidora.

Amb tot, per a mi, la tercera fase, tan important o més que la resta, no va donar els resultats esperats. En teoria, l'objectiu de Setem és que, a partir de la sensibilització personal dels seus brigadistes (totalment encertada), aquests voluntaris divulguin les seves experiències no sols en l'aspecte personal, sinó que siguin un motor de sensibilització en el seu entorn immediat com a grup i això els motivi per tenir un canvi d'actituds, que passaria des de la seva vida diària fins a la implicació en nous projectes de sensibilització...

Aquest procés falla perquè l'ONG no posa a l'abast una infraestructura interna que permeti aquest involucrament i de mica en mica els brigadistes tornen a ser absorbits pel sistema imperant, a més o menys escala.

Valoració final

Amb el pas del temps, després de pair aquesta experiència les meves conclusions són les següents:

1. Considero molt positiva la formació teòrica bàsica que vam rebre, com a base que ens va permetre clarificar idees i poder despertar el desig d'aprofundiment d'aquests coneixements previs a l'anada al país. Aquesta estada permet entendre que l'experiència concreta viscuda allà és una petita part d'una globalització més àmplia.

2. Caldria que cada ONG tingués un protocol d'actuació que unifiqués criteris en aquesta fase prèvia i que aspectes tan importants

34 Calidoscopi de cooperació

com una bona cohesió de grup no fossin fruit de la casualitat o la bona tasca duta a terme pel coordinador del grup, que en moltes ocasions varia anualment. Estic a favor de la flexibilitat i la llibertat d'organització de cada brigada, però amb unes directrius bàsiques que siguin comunes i amb la base psicològica escaient.

3. Perquè la fase prèvia tingui un resultat òptim, caldria remarcar la importància de la cohesió de la brigada, i que aquesta cohesió ha de passar per la implicació personal, la tolerància i la solidaritat entre els membres del grup, la clarificació dels objectius i les normes de convivència que el regiran.

Considero que és un factor decisiu perquè l'experiència sigui més enriquidora del que ja pot ser per ella mateixa. Potser al concepte que caldria arribar és: no pots ser solidari amb la gent del país si no ho ets amb la persona que tens al costat. En definitiva, hauria de ser un requisit previ per viatjar a un altre país sota el punt de vista del respecte mutu, perquè estem tractant amb una cultura, unes emocions i una història que pertany a persones que mereixen respecte.

4. La conclusió bàsica que vull remarcar després d'haver viscut les tres fases és que el motor de canvi ha de començar pel nostre canvi personal i, com un efecte en cadena que aquest provoqués, el del propi país, que és el que té en bona part els mitjans i recursos per poder dur-ho a terme des de diferents vessants: política, social, ideològica, econòmica...Tot aquest procés el vam poder entreveure des de la fase prèvia, i la pràctica ens el va confirmar...

La meua tasca com a educadora és transmetre, en part, aquests conceptes des de l'àmbit dels valors i les actituds a casa nostra, perquè caldria educar pel canvi tal i com estava escrit en el patí de l'escola de Los Quinchos:

«¡Educar es transformar el mundo!»

El meu testimoni a Nicaragua

*Bàrbara Cortes
Llorca**

Em dic Bàrbara i sóc professora de física i química a l'institut Camí de Mar de Calafell.

Ara mateix us escric des d'un petit assentament de nom Villa Asunción, a la comarca de La Ceiba, a León, Nicaragua. Vaig arribar-hi fa gairebé nou mesos, i me n'hi estaré quatre més, fins al sis d'agost.

Us preguntareu què faig aquí, per què he vingut, quina és la meva tasca... Bé, us ho explico amb una mica d'ordre.

A l'abril del 2000 vaig tenir un afortunadíssim primer contacte amb l'ONG Comitè de Solidaritat Óscar Romero de Tarragona. Jo tenia el gran desig de visitar i conèixer algun país del Tercer Món, i el Comitè em va proporcionar aquesta oportunitat: viatjar en grup a Nicaragua, conèixer de primera mà una realitat tan dura i diferent de la nostra, obrir els ulls de ple i comprovar que són tantes les persones al món que viuen sotmeses a la pobresa i a la injustícia. I tant em va agradar que a l'estiu del 2001 vaig repetir a El Salvador i Nicaragua. I no només això. A la tornada, i després de rumiar-m'ho molt, vaig decidir tornar per un any a Nicaragua.

I aquí estic, passant moltíssima calor, però alhora enriquint-me i vivint una experiència que ja és única i inoblidable a la meua vida.

La meua tasca aquí és diversa, però es resumeix en dos àmbits: l'educació i la coordinació d'un projecte.

A l'escoleta, al matí, dono reforç als nens i, a la tarda, alfabetitzo un grup de senyores. És ben maco i supergratificant veure com avancen en els dictats, com es trenquen el cap amb les sumes...

* E-mail: <barbaracor19@yahoo.es>

36 Calidoscopi de cooperació

El projecte que us deia és una granja amb animalons variats. L'ha finançat el Comitè i el seu objectiu és que sigui rendible i els permeti millorar les seves precàries condicions de vida.

A més d'això, faig de tot una mica: ajudar algun nen que ve a la casa a fer els deures, donar a algú una píndola per al mal de cap, llegir-li l'anàlisi d'orina (la calor extrema de l'occident de Nicaragua provoca moltes malalties de ronyó)...

Tot és possible aquí, les vivències són úniques perquè tot és diferent: els costums, la manera d'entendre la vida. Però ho resumeixo tot dient que val la pena venir-hi, i tant que sí!

Estar amb ells, poder-los ajudar ni que sigui mínimament, el somriure, l'abraçada d'un nen... Tot això no té preu i no ho canvio per res material.

Aquesta gent és ben especial. És cert que, com deia un company, no són de disseny. Tenen, com qualsevol, coses bones i dolentes.

Però compartir amb ells la seva realitat per un any m'ha convençut encara més que hem de canviar aquest món, perquè és injust i insostenible.

Els s'ho valen! Està a les nostres mans!

Nicaragua, Nicaragüita

He d'explicar aquí, en un parell de pàgines, de quina manera la meva relació amb el poble de Nicaragua ha afectat la meva condició d'educador, la meva pràctica com a educador. Però això és impossible. És tan impossible com calcular el valor de l'afecte o mesurar com ens commou una mirada càlida i plena de tendresa. Escric, a més a més, afectat encara per l'últim viatge, desè dels que tinc fets a aquell país, que no he acabat encara de pair. Adverteixo, doncs, que aquestes ratlles només poden ser notes molt personals i subjectives sobre el tema...

*Los frijoles duran hasta la hora del almuerzo,
la conciencia nos acompaña toda la vida.*

D. James Rodríguez,
president del Comitè d'agermanament
Quilalí-Salt

Cal que digui primer, malgrat que sigui esquemàticament, que al llarg de les últimes dècades he tingut l'oportunitat de viure i veure com el mercat, el diner, anava ocupant acceleradament el centre de les relacions socials fins a substituir quasi totalment les persones. Paral·lelament se'ns presentava l'educació com un servei més, ocultant-se que ha estat el motor de l'evolució dels homínids i, que és, per tant, un patrimoni i un dret inalienable de totes les persones. I, finalment, es reduïa l'educació a una mena d'ensinistrament pretesament tècnic i divorciat dels reptes de la nostra època que ha desembocat en una clara manufactura de l'idiota col·lectiu. I, en matèria d'educació de persones adultes, el meu àmbit professional, el caràcter compensatori i els models escolars o escolaritzats tancaven la porta als principis de l'educació permanent.

En aquest context, l'escalfor del poble nicaragüenc, especialment

Sebas Parra

Director de
l'Escola d'adults
de Salt
i professor dels
Estudis d'Educació
Social de la UdG

durant la dècada de sobirania i revolució, els vuitanta, però també durant el temps de resistència i patiment de les polítiques neoliberals posteriors m'ha mantingut despert i actiu, crític i militant com a educador i com a persona. M'ha permès una lectura diferent de Freire, una lectura feta en contacte amb els pagesos pobres de la muntanya rebel i o(re)primida del nord de Nicaragua, i alhora m'ha donat l'oportunitat de conèixer la seva herència en persones com el Maestro Pineda i models d'educació popular com la «Pedagogía del Amor». És difícil entendre des de la nostra culta, rica, civilitzada i europea terra la necessitat freiriana que té l'educació de somnis i utopia a més a més de coneixements tècnics, científics i professionals, expressada en l'eslògan nica «educació és revolució» o és difícil entendre el valor, la urgència i la necessitat d'alfabetitzar, d'eradicar l'analfabetisme absolut, funcional, de retorn i polític de la nostra gent, amb índexs molt més alts d'allò que ens pensem, sense haver escoltat els testimoniatges emocionats dels joves i les joves participants en la «Cruzada Nacional de Alfabetización», gesta premiada i reconeguda internacionalment com la mobilització i participació popular, especialment de la joventut, més important de tot el segle al servei d'uns objectius educatius. Resumint: Nicaragua, el poble nicaragüenc, m'ha ajudat a descobrir el valor de l'educació alliberadora i el paper que fa en el desenvolupament de les persones i les societats.

Més coses. He descobert la necessitat d'educar l'esperança i lluitar contra la resignació, contra el fatalisme. En un país com aquell, destrossat per l'imperialisme, he apreciat la força del poble quan diu no al determinisme del destí i defensa la capacitat de les persones humanes d'avaluar, comparar, triar, decidir i, finalment, d'intervenir en el món, de transformar la realitat, d'exercir, com ens recorda Freire, el dret i el deure de canviar el món. I que, per això, per canviar el món o per lluitar per canviar el món és imprescindible l'esperança.

He descobert la necessitat de partir de la realitat i, per tant, de llegir el món abans de llegir les paraules. De llegir el món des d'una perspectiva popular, comunitària. De llegir el món, doncs, situant-me amb els pobres, amb els oprimits, amb els exclosos, «los jodidos, los rejodidos, los nadies» del poema de Galeano. He descobert, per tant, la necessitat de preguntar-me a favor de què i a favor de qui educo i en contra de què i en contra de qui educo abans de començar a pensar la meva pràctica educativa.

He descobert que la lluita també educa i que la pràctica de la solidaritat internacional cooperant amb els pobles en lluita per la recuperació de les seves llibertats, amb la gent treballadora i la joventut per la millora de les seves opcions de benestar o amb les persones immigrades nouvingudes pobres per la igualtat de drets contra la xenofòbia i el racisme reforcen els meus valors com a educador i donen sentit a la meva feina. He descobert, doncs, la necessitat i les virtuts del compromís cívic, del compromís cultural, del compromís sindical i del compromís polític.

He descobert que, com ens recorda Orlando Pineda, «hay quien vive de la Pedagogía y hay quien vive para la Pedagogía»... I que cal mantenir sempre en primer pla l'objectiu de la coherència entre el discurs i l'acció, entre la teoria i la pràctica. He descobert que cal estar sempre alerta contra la rutina, contra l'acomodació, contra la submissió, contra la passivitat i, especialment, contra la resistència al canvi, contra la por.

En un país que començà el curs amb 860.000 infants exclosos del sistema educatiu, amb un dèficit de 30.000 mestres i 5.000 escoles, he descobert la necessitat imperiosa d'universalitzar l'accés de tothom a una escola pública, gratuïta i democràtica.

I deixo per al final l'aprenentatge més important que he fet gràcies al poble de Nicaragua: l'afecte, el valor de l'afecte. He entès que no puc ser educador sense mirar els ulls de l'altri, sense teixir una atapeïda xarxa d'afectes que ens envolti, ens commogui, ens faci sentir còmplices d'una aventura personal i col·lectiva extraordinària, aquella aventura de cercar el tresor que portem dins nostre i que algú ha anomenat educació.

*Montserrat
Mon i Carol*

Una experiència a Chiapas (Mèxic)

El primer estiu tres setmanes, el segon tres mesos, la propera anada espero que per un any.

Què em va dur a Chiapas, a una ciutat anomenada San Cristóbal de las Casas?, i què és el que em fa somiar la possibilitat de poder tornar-hi per un període de temps més llarg? Doncs, va ser la casualitat. Una amiga meva, mestra també, un bon dia em va comunicar la seva decisió d'anar-se'n mig any a treballar amb les comunitats indígenes i a conviure amb el seu company mexicà, que jo coneixia. Va ser llavors que vaig sentir que era una bona oportunitat per conèixer un país nou. Fa temps, després d'haver estat en camps de treball solidaris, que he desestimat viatjar només com a turista, perquè hi trobo a faltar el contacte amb la gent, i això només es resol si et mous amb coneguts o en Estadets Interculturals, que són una nova manera de viatjar que ha posat en funcionament l'ONG Setem (Servei al Tercer Món) amb la qual fas turisme, però convivint amb gent del país. Així va ser com vaig accedir la primera vegada a Mèxic.

Chiapas és la zona més pobra, castigada i conflictiva de la República de Mèxic. Els moviments revolucionaris zapatistes en reivindicar els drets dels indígenes ens han donat a conèixer una realitat fins fa poc ignorada. El meu primer destí a Mèxic va ser la mateixa ciutat on vivien els meus amics: San Cristóbal de las Casas. Ens vam posar en contacte i de seguida em van oferir la possibilitat d'allargar la meva estada.

San Cristóbal de las Casas, des d'un primer moment, em va enamorar. El color de les seves cases, l'entorn voltat de muntanyes, el cel blau net i clar com un dia de vent i, sobretot, la riquesa de la diversitat de la seva gent em va captivar. La seva ciutadania està integrada pels

indígenes desplaçats de les diferents comunitats, pels nascuts a la mateixa ciutat, pels mexicans d'arreu del país juntament amb els estrangers europeus i americans arribats per diferents motius solidaris o per un turisme més alternatiu. Tot plegat fa de San Cristóbal un indret obert i acollidor.

En la meua primera estada vaig tenir l'oportunitat de conèixer una escola especial, El Pequeño Sol, vinculada des de fa uns anys amb l'Escola d'Expressió de l'Ajuntament de Barcelona. És un centre en el qual es treballen per damunt de tot els valors, que incorporen programes de filosofia en l'etapa d'educació infantil i primària, una escola en la qual els nens són els protagonistes del seu propi aprenentatge i les emocions van per davant dels continguts. Em va sorprendre que quan els pares anaven a recollir els seus fills a l'escola els preguntaven: *¿Cómo te sentiste hoy en la escuela? O bé: ¿En qué materia te sentiste más cómoda?* Frases que aquí traduiríem per: Què has fet avui a l'escola? Has treballat molt? I em va fer pensar que a casa nostra valorem la productivitat i la quantitat per davant de la qualitat o el sentiment, com seria en el seu cas. És una escola en la qual normalment hi ha mestres d'altres països treballant, col·laborant i aportant les seves experiències. He de dir que ja en aquell moment vaig sentir el desig de poder-me vincular d'alguna manera amb aquell centre i amb els seus mestres. Ells serien fora de San Cristóbal durant aquelles dates, però em deixaven la casa i els seus amics. Per això vaig decidir que a l'estiu següent hi tornaria tota sola. Una estranya energia m'empenyia cap a aquell país llunyà a l'altre costat de l'Atlàntic.

Aquell segon estiu no anava a fer res en concret, simplement a conviure amb els amics que havia fet l'any anterior, amb ells i les seves famílies, a compartir, en definitiva, un temps de les nostres vacances. Després de visitar primer Mèxic DF i després la selva Lacandona, vaig anar a Guatemala a visitar uns companys que havien estat aquell hivern a Barcelona, per conèixer el seu projecte de recuperar l'aprenentatge de la seva llengua materna, el mam, a l'escola. A la meva tornada a Chiapas i sopant amb una companya d'allà, em vaig adonar que em quedava poc temps per al meu retorn, però el meu cor es volia quedar més temps i va ser aquella mateixa nit que em va proposar la possibilitat de col·laborar en els seus projectes educatius. Vaig decidir allargar la meva estada de mes i mig fins que m'ho permetés el meu bitllet: tres mesos.

Vaig cooperar amb la Casa de la Ciencia, institució que fa una mica la funció d'un Centre de Recursos Pedagògics d'aquí, treballa en la formació permanent i en el suport a mestres i escoles, en diferents àrees curriculars, de tota la zona de los Altos de Chiapas. La meva col·laboració es va centrar a donar tallers a mestres sobre els mateixos temes que treballa com a assessora del SEDEC (Servei de l'Ensenyament del Català) amb les escoles d'aquí: l'ensenyament-aprenentatge de la lectura i l'escriptura, el tractament de les diferents llengües, les estratègies per millorar la comprensió lectora...

Allà cada comunitat té la seva pròpia llengua, però una mateixa llengua es parla diferent en cada comunitat i ara comencen a valorar la importància de les seves llengües maternes i a posar voluntat a recuperar-les: el punt més difícil, però, és fer prendre consciència als indígenes que malgrat que és important –jo diria que imprescindible– que els seus fills aprenguin l'espanyol, encara és més important que valorin el fet de no perdre la seva pròpia llengua.

Realment, la situació de l'ensenyament –pel que fa a la llengua– és força complexa, perquè en una mateixa zona poden existir fins a tres tipus d'escoles. D'una banda, els dos tipus d'escola federal, en un cas monolingües on l'aprenentatge es fa només en espanyol i en un altre cas les bilingües, que són escoles on els mestres parlen als nens en la seva llengua materna encara que ara per ara facin l'aprenentatge de la lectura i l'escriptura en espanyol per falta de materials curriculars en la seva llengua materna. D'altra banda, en les comunitats zapatis-

tes, l'escola torna a ser monolingüe, però en aquest cas l'idioma vehicular és la llengua indígena o materna.

Aquesta ha estat una bona oportunitat per poder exposar les meves experiències escolars i els meus coneixements i, sobretot, per poder compartir amb els meus companys mestres mexicans dubtes, angoixes, metodologies, maneres de fer en definitiva. Una oportunitat, també, per adonar-me que en el fons tots tenim les mateixes preocupacions, que són millorar l'educació i la nostra tasca docent. És per això que m'agradaria continuar la tasca que tot just he pogut iniciar en un temps molt reduït ja sigui assessorant en els temes que nosaltres per diferents motius tenim més elaborats ja sigui per aprendre plegats a superar les dificultats i mancances, que ara per ara encara són moltes. L'experiència, com quasi sempre i també en aquest cas, demostra que qualsevol tipus de suport i ajuda pot ser molt satisfactori per a totes dues parts. I que cooperar vol dir aprendre.

*Agnès
Boixader i
Corominas
Sílvia Soterias
Gibert*

«Escuela de Verano» a l'Havana (Cuba)

Pot semblar agosarat parlar d'experiència cooperativa per referir-nos al treball fet durant una setmana del proppassat mes d'agost a la tercera edició de l'Escuela de Verano para Educadores «Don José de La Luz y Caballero». Una escola d'estiu amb el lema *Educar es liberar*, organitzada per la CONCUR i celebrada a l'Havana, a la qual van demanar la nostra participació.

I és que l'acte de cooperar s'associa moltes vegades a quelcom majúscul, a alguna cosa de gran impacte. Però la realitat no té per què ésser tan magnànima. Podem definir la cooperació com qualsevol acció que es fa conjuntament amb algú altre per tal d'aconseguir una finalitat concreta. En aquest sentit, moltes vegades s'obvia que a la quotidianitat també subsisteixen amb dignitat les pràctiques cooperatives. Aquestes solen ser accions senzilles, discretes o modestes, però ningú no nega que és precisament la suma de petites accions la que pot donar, per resultat, un gran canvi.

Aquesta que us volem explicar és una experiència de cooperació senzilla. A la Escuela de Verano a l'Havana tots els que hi vam participar vam cooperar, compartint aprenentatges i treballant amb una única finalitat: fer millor la nostra feina i fer que l'educació serveixi perquè tothom sigui cada dia més lliures, vivint en una societat globalment més justa.

Suposem que a ningú se li escapa el context en el qual s'havia de desenvolupar una Escuela de Verano amb el lema *Educar es liberar*. Es tractava de fer l'escola en aquell país del Carib que veia, l'any 1958, com Castro entrava triomfant a la seva capital, l'Havana. El mateix país que té, encara, una societat que segueix pendent del «Comandante», una societat que no és lliure i que viu sota vigilància

permanent, malgrat el projecte Varela i els molts esforços de democratització que s'han fet. El mateix país en el qual aquests últims dies, ara que la premsa internacional està pendent de la guerra a l'Iraq, torna a utilitzar els vells sistemes repressius per fer callar l'oposició i empresona periodistes, bibliotecaris, professionals independents i activistes polítics, amb l'amenaça d'aplicar la «Ley Mordaza», una llei anomenada de «Protección de la Independencia Nacional y la Economía de Cuba».

L'alumnat amb el qual vam tenir el plaer de compartir les sessions de formació eren majoritàriament llicenciats en les més diverses especialitats, des de químics a «licenciados en Defectología» (Ed. Especial). Les edats dels assistents eren igualment variades, així compartien inquietuds homes i dones joves que rondaven els vint anys amb homes i dones més experimentats que en tenien més de seixanta.

El punt de trobada va ser l'Havana, però ells venien d'arreu de l'illa, de Pinar del Río, de Guanajay, de Camagüey, de Cienfuegos, de Matanzas, etc. A aquells que coneixeu personalment la realitat del país no us sorprendrà si us diem que un dels moments més celebrats per

les 123 persones matriculades fossin els moments dels àpats. Els participants van agrair en gran manera que els organitzadors haguessin fet el possible –i no sempre el legal– per aconseguir un menjar abundant i a cost gairebé zero.

La nostra feina va consistir a preparar dos seminaris i un taller per a aquesta Escuela de Verano. Per als organitzadors la nostra presència els semblava rellevant perquè significava la possibilitat de parlar de models d'escola molt diferents dels habituals a Cuba.

La Sílvia es va fer càrrec del seminari *La Psicología del Aprendizaje. La práctica educativa. Cómo enseñamos*. L'objectiu principal, el compartia el primer dia de classe amb el seu grup d'alumnes: «Disponer de un espacio y un tiempo para una reflexión serena, y de forma compartida con todos ustedes de nuestra labor como maestros, de nuestra práctica educativa dentro del aula, teniendo como telón de fondo las distintas aportaciones de las diferentes teorías de enseñanza-aprendizaje que actualmente están más aceptadas y que nos servirán como referentes».

L'Agnès va dirigir el seminari *El Papel del educador*, utilitzant les idees compartides amb el seu grup d'Educació en Valors de l'ICE de l'UAB, i amb bibliografia ben coneguda en el nostre entorn, però no, en canvi, a l'Havana.

El taller que vam dinamitzar portava per nom *La interdisciplinariedad y los métodos globalizados*. Hi vam distingir entre mètodes disciplinaris –interdisciplinaris o multidisciplinaris– i mètodes globals: d'aquesta manera vam poder veure les diferències entre organitzar les activitats d'ensenyament i aprenentatge a partir de les disciplines o fer-ho a partir dels interessos i/o necessitats de l'alumnat. El taller va permetre, també, exemplificar com es pot treballar a l'aula amb mètodes globals, els *centres d'interés* de Decroly, el mètode de *projectes* de Kilpatrick, els *projectes globals*, etc.

En síntesi, la tasca va consistir a aportar als mestres i les mestres cubans elements nous per fer una reflexió conjunta, essent l'objectiu d'aquesta reflexió el mateix que orienta la feina dels educadors del nostre país: trobar formes de fer escola que ens ajudin a desenvolupar qualitats humanes, *aprendre a ser i aprendre a viure junts*, que

ens permetin adquirir habilitats científiques, *aprendre a saber*, i a perfeccionar tècniques, *aprendre a fer*.

Aquí i allà, no és fàcil per al mestre o la mestra aïllats, encara que es posseeixi un esperit de lluita insuperables, vèncer les inèrcies del funcionament d'un país, d'un centre, d'un entorn concret. Les forces s'acaben aviat perquè cal dedicar, cada vegada més, totes les energies a l'acció concreta dins l'aula, o a resistir els atacs d'un signe o altre que vénen del context. Però la revisió de qualsevol plantejament o de qualsevol acció educativa requereix reflexió i aquesta no és fàcil de fer sota pressió. Cal crear unes condicions que la propiciïn serena i profunda; els organitzadors de La Escuela de Verano van fer el possible perquè les condicions fossin les més agradables, nosaltres vam aportar-hi el poc que sabem i els «compañeros» cubans van fer fàcil la conversa. Unes converses que no s'acabaven en l'horari del seminari, ni del taller, sinó que tenien continuïtat en les tardes dedicades a l'intercanvi d'experiències o en les sortides conjuntes per visitar algun museu o per acostar-nos a la platja.

Fou en el «conversar» que es va anar reflexionant sobre les seves possibilitats de presentar alternatives. Per això hi vam anar, per la possibilitat de presentar, aquí i allà, alternatives de futur.

*Antònia
Cardona*

El poble sahrauí (Sàhara)

Els sahrauís des de 1975 –any en què, a la mort de Franco, el Govern espanyol els va abandonar d'una manera vergonyosa– viuen en el desert del Sàhara en territori d'Argèlia i contínuament reben visites de ciutadans dels altres països amb què es coopera.

Vaig tenir la immensa sort d'anar-hi quan semblava que les tesis des les Nacions Unides farien possible que mitjançant un referèndum el poble sahrauí decidís el seu destí i els aproximadament 170.000 residents prop de Tinduf poguessin tornar a veure la seva terra i el seu mar.

El que jo vaig viure amb el poble sahrauí, que és el que jo explicaré en aquest article, ha estat i és una inflexió en la meua vida com a persona i com a ciutadana. Dec molt a aquest poble que sofreix el més gran abandó dels governants del món, però no així d'alguns ciutadans de diversos països. Espanya com a Estat ni sent vergonya de la mala descolonització que va fer ni l'ajuda humanitàriament.

La societat civil de Canàries, Euskadi, Catalunya, Andalusia i altres hi col·laboren d'acord amb les Associacions d'Amics del Poble sahrauí. Però és la gent la que anònimament ajuda i sent vergonya de la immensa injustícia que la Comunitat Internacional ha fet i fa amb aquest poble (per desgràcia no és l'únic cas).

El que més em va impressionar dels sahrauís és l'esperança que un dia ells o els seus fills tonaran a la terra que, per la transferència d'Espanya al Marroc i Mauritània, hagueren de deixar l'any 1975.

Prop de Tinduf, en campaments civils, ells continuen la seva vida, organitzada principalment per les dones, ja que els homes estan

militaritzats. La població viu en *haimes* (tendes) distribuïdes en quatre zones (*Wilaya*) que corresponen a les principals regions del Sàhara Occidental: l'Aaiun, Smara, Dakhla i Auserd. I dins de cada una d'elles hi ha *daires* que representen ciutats de cada regió.

Les dones sahrauís s'encarreguen de les tasques domèstiques, d'ocupar-se dels fills i dels vells, de distribuir els aliments entre la població; fan de mestres a les escoles, de metgesses i d'infermeres a l'hospital; treballen a diversos centres de producció; són responsables de la dinamització artísticocultural; fan d'acompanyants dels visitants traduint del hassanià (dialecte de l'àrab) al castellà..., a més de parir fills, que si són nois seran futurs combatents per la causa d'alliberament del poble sahrauí. Per als homes queda l'administració política i la milícia. Algunes d'elles ens digueren que no volen que es repeteixi el trist destí dels altres pobles que van combatre en guerres d'alliberament i quan aquest es va aconseguir les dones van ser oblidades (em recordo, ara, de l'Afganistan).

Em va impressionar saber que en els primers moments d'exili la població només tenia d'aliment un dàtil al dia. I ara, en en el segle XXI, se'ls ha hagut de tornar a enviar aliments perquè no tenien res per menjar (caravanes d'ajut al Sàhara).

En la família amb la qual vaig convidaure, vaig poder valorar amb plenitud aspectes com el valor del temps, la conversa, el respecte per les persones grans, la cortesia a donar-te tot el que tenen, començant pel costum de prendre el te, que és un ritual que pot durar més de dues hores, l'atenció d'algunes dones que et pinten les mans i els peus, si vols, fent-te dibuixos amb *henna*.

En el moment de la mala descolonització espanyola, el 1975, el 98 % de dones eren analfabetes, cap no tenia la titulació universitària i no participaven en la vida politicosocial del seu país. Ara les coses han canviat: tenen estudis com els nois i algunes cursen carreres universitàries a països com Cuba.

A la Republica àrab sahrauí democràtica hi ha el divorci i si es dona el cas és l'home qui abandona la *haima* perquè la dona i els fills continuïn vivint-hi.

En una conversa amb una noia jove, amb estudis superiors i que havia sortit diversos cops a l'estranger, parlant dels costums de les dones de l'anomenat món occidental, no entenia en absolut que una dona no tingués mai fills. Que no volgués casar-se o viure amb parella, cap problema!, però que no parís cap fill ho trobava monstruós.

És anecdòtic i no en sé la raó, però no vaig veure cap dona fumant. Els homes fumen en pipa o tabac ros.

No vaig captar cap mena de rancúnia envers *lo español*. Consideraven que els diversos governs d'Espanya els havien abandonat a la seva sort, però no tenien cap prejudici pel que fa a la gent que venia de l'Estat espanyol.

A part de l'àrab clàssic, la segona llengua que aprenen a l'escola és el castellà i per això amb alguns infants vam poder tenir converses que tractaven del Barça i del Madrid, de Julio Iglesias i el ventall de temes s'ampliava quan els nostres interlocutors havien vingut de colònies a Espanya.

Les escoles eren petites construccions de tova, on nens i nenes estaven junts per aprendre. Se seguia el sistema educatiu espanyol de la Llei de 1970. La pobresa del mobiliari i el material contrastava amb les immenses ganes d'aprendre que tenien els infants. Pel que fa a les mestres, algunes havien estudiat a Cuba, altres tenien només els estudis obligatoris, però ensenyaven el que coneixien als més petits.

I per acabar una vivència impactant: Quan amablement ens van dir que ens portarien al desert, vam posar cara de pòquer, perquè ja hi érem al desert. Però quan vam arribar a les dunes de sorra de color groc-rosa, que semblaven que acariciaven el cel, els vam donar la raó. El desert que atrau i del qual no voldries marxar és aquell, i ells viuen en el pitjor dels deserts: el desert de pedres.

Però no és el desert el que m'hauria fet quedar, sinó el compromís amb la causa i especialment l'enamorament d'una gent digna de la més gran admiració.

Camps de solidaritat Un Calidoscopi de mirades...

(Togo)

M. Imma López

La meua experiència com a cooperant es remunta a l'estiu del 2001, quan vaig participar en un Camp de Solidaritat a Togo (Àfrica subsahariana), en una comunitat rural anomenada Volové. El camp l'havia organitzat una ONG anomenada Setem-Catalunya i una ONG autòctona o contrapart anomenada Les Amis de la Terre, que treballaven plegades.

Els objectius principals d'aquesta ONG són els que em van animar a participar en el projecte; la seva aspiració a fer viure en la pròpia pell una altra realitat des del seu vessant quotidià en un país en vies de desenvolupament em van atreure, però hi havia altres factors que hi van influir positivament:

- El fet que aquest camp estigués en una part del món de la qual rebem emigració al nostre país.
- L'objectiu del camp, que era la construcció d'una escola.
- El camp es faria per mitjà d'una brigada de treball que posteriorment es traslladaria conjuntament al país.
- El camp havia de ser dirigit per una ONG local amb la qual col·laboraríem a través del diàleg i el respecte, sense imposar els nostres criteris.
- La demanda de la construcció de l'escola l'havia fet la mateixa població local amb un projecte presentat a la seva ONG.
- Però sobretot el fet que hi hagués una formació prèvia que em permetés situar-me en una realitat tan diferent de la meua.

En el meu cas, aquesta formació va tenir dos vessants: un teòric comú i un altre lligat a la cohesió de cada grup brigadista, la qual, pel que vaig poder observar més tard, no havia tingut el mateix tarannà en

altres grups que anaven a diferents països aquell estiu a causa de la llibertat d'organització i funcionament.

Considero positiva la preparació teòrica que vaig rebre, perquè em va permetre connectar amb diferents realitats que, tot i formar part d'àrees geogràfiques allunyades, tenen en comú el fet que són països en vies de desenvolupament, i aquests països es troben lligats malauradament al concepte de globalització en els terrenys social, econòmic i polític, fet que impedeix que siguin lliures com caldria per poder desenvolupar-se de manera adequada i es troben de ple en el marc de desigualtats Nord-Sud.

La proposta que s'anava definint cada cop més en aquesta fase era que els països desenvolupats havien de ser un *motor de canvi* per eliminar aquestes situacions i la manera d'aconseguir-ho era sensibilitzar el nombre més elevat de ciutadans d'aquests països perquè la majoria social demanés aquest reequilibri.

La idea de la segona fase era anar als diferents països en vies de desenvolupament i comprovar amb la pròpia experiència aquesta necessitat de canvi i que després els cooperants duguessin a terme una mena d'irradiació informativa en el seu entorn divulgant el que havien observat i après. L'estructura d'aquests camps té tres fases:

La primera és de contacte o formació prèvia amb diferents tipus d'especialistes o gent vinguda de països del Sud i exbrigadistes que ens acostaven a les seves realitats.

La segona és el desenvolupament del camp, durant aproximadament tres o quatre setmanes en el país de destinació.

La tercera és la de tornada, en la qual cada brigadista ha d'intentar actuar i donar a conèixer la realitat viscuda. També és la fase d'avaluació del funcionament del camp.

Per poder exposar el desenvolupament del camp cal situar-lo una mica i explicar-ne les característiques.

El Camp de Togo tenia com a objectiu la construcció d'una escola de primària en un poblet, Volové, situat en una zona rural a prop de la

ciutat de Kpalimé. Aquesta escola havia de permetre que en època de pluges (hi ha dues estacions d'aquest tipus a l'any) s'hi pogués fer classe, perquè les instal·lacions existents estaven fetes en forma de cabanes grans, amb sostre de fulles de palmera i sense parets, una construcció que s'inundava completament i obligava a interrompre el curs escolar.

Ens van allotjar en habitacions cedides pels vilatans, però la relació amb les famílies fou molt superficial, perquè el camp no estava estructurat ni pensat perquè es produís gaire aquesta interrelació.

Com em va servir la fase prèvia per assumir les situacions viscudes?

1. En la fase prèvia de cohesió de grup, la nostra brigada va tenir una dinàmica diferent d'altres brigades, lligada potser al paper que van representar els coordinadors. Aquest aspecte del grup no es va plantejar gens, tot i que érem persones completament diferents quant a criteris, edats i punts de vista davant la vida, i expectatives envers el projecte.

2. Es van establir una sèrie de contactes informals lligats a temes lúdics amb la finalitat de conèixer-nos en un clima distès, o d'altres

més formals per tal de resoldre aspectes d'organització: per a l'elaboració de les activitats lligades a la recaptació de fons per a la construcció de l'escola, per resoldre aspectes pràctics de funcionament com el del transport de material, per programar activitats i l'allotjament dels cooperadors de la contrapart (que estaven invitats aquell any per Setem dins del seu projecte d'acostament a les seves realitats, anomenat «Veus del Sud», previst per a les jornades de la fase de formació comuna de totes les delegacions)... D'altres contactes eren de tipus funcional, com la preparació del material comú sanitari...

3. No es va avaluar de manera escaient la necessitat de fer activitats d'aprofundiment en la realitat del país, del qual teníem una visió superficial i parcial, i tampoc no es va valorar la necessitat de la cohesió per a la resolució de conflictes que poguessin sorgir, vies d'actuació...

4. Bona part de la informació proporcionada pels coordinadors anava encaminada a eliminar possibles pors personals, relacionades amb el fet que anàvem a un país culturalment en els antípodes del nostre i molt desconegut. Les nostres preocupacions bàsiques i la nostra inexperiència feien que els dubtes es referissin sobretot a aspectes de tipus domèstic i de vida quotidiana: alimentació, costums, llengua, relació amb els vilatans... Sabíem que anàvem a una zona rural aïllada en la qual mancarien moltes de les comoditats habituals en el nostre món: llum, aigua potable..., que estava exposada a diferents tipus de malalties com la malària, amb una part de la població que només parlava llengües autòctones i a la qual caldria adaptar-se de la millor manera possible.

5. L'actuació dels coordinadors, que eren brigadistes repetidors, no va tenir la suficient perspectiva per preveure que calia fer tot aquest treball previ, de cohesió i coneixença personal, fet que s'agreujava perquè nosaltres sí que teníem com a objectiu ajudar a construir una escola en la localitat, i teníem com a pressió el fet que calia recaptar fons, perquè, si no, es preveia que la contrapart del país només ens tindria allà convivint amb els vilatans, fet que entrava dins dels objectius de sensibilització de Setem, però no responia a les expectatives de la població local.

6. Un altre fet que va influir potser negativament va ser

l'intervencionisme d'alguns exbrigadistes que anaven un altre cop al país i tenien vincles d'afectivitat amb els coordinadors i la contrapart, fet que va distorsionar, potser, la marxa del procés.

La meua valoració d'aquesta fase prèvia –en comparació amb l'experiència d'altres brigades i tenint en compte com va influir el seu plantejament després en el desenvolupament del camp– és negativa, però només pel que fa a l'aspecte de cohesió del grup. Amb la perspectiva que dóna el temps, ara considero que alguns dels problemes que es van produir es podien haver evitat si el procés s'hagués dut a terme d'una altra manera.

La segona fase: el camp es va desenvolupar basant-se en la convivència, sobretot amb els voluntaris de la contrapart, els quals veien una oportunitat de poder conviure amb europeus, i un segon torn de voluntaris togolesos i francesos que va arribar la darrera setmana. L'ONG dins del país tenia un tarannà molt jeràrquic, i les nostres activitats van consistir a conviure entre nosaltres, col·laborar una mica en la construcció de l'escola un parell d'hores al dia, pressupostar i comprar el material necessari, col·laborar en petits grups en la intendència del camp (fer torns de cuina, aigua...) i observar i relacionar-nos, quan podíem i com a opció individual, amb la gent del poble, fet que es produïa sobretot amb els nens, que tenien vacances escolars, perquè els adults havien modificat la seva jornada laboral: al matí col·laboraven en la construcció de l'escola, s'ocupaven de diferents tasques familiars i a la tarda anaven a treballar al camp.

Considero que aquestes relacions es podien haver potenciat més, perquè eren persones molt acollidores, de les quals hauríem pogut aprendre moltes coses.

El més decebedor per a alguns de nosaltres mateixos va ser comprovar, *in situ*, que la nostra informació sobre el país i la contrapart era massa superficial, i que potser davant de dificultats que sorgien en la convivència s'haurien d'haver explicat abans i s'hauria d'haver convingut el tipus de resposta a donar en la fase de formació prèvia per tal d'evitar xocs personals i radicalitzacions de postures.

Cal remarcar que encara que ens trobàvem en una zona en la qual

es treballava en més tipus de projectes, no en vam conèixer cap més, amb la qual cosa la nostra visió va ser força limitada. Això, unit al desconeixement de les llengües autòctones, ja que part de la població no domina el francès, dificultava en algunes ocasions els contactes personals...

Un altre factor a tenir en compte i que va marcar aquestes interrelacions fou, d'una banda, la desconfiança d'una part envers les persones de raça blanca (herència possiblement del seu passat colonial), la qual en alguns casos i moments puntuals es podia manifestar en forma de rebuig o ben al contrari en un cert servilisme... Aquest no era el cas de Volové, on les relacions amb els vilatans tenien un caire familiar molt positiu, però sí a ciutats com Kpalimé...

També vam apreciar que en alguns temes era complicat establir un intercanvi d'opinions o coneixements (per exemple sobre política), possiblement a causa del règim dictatorial del general Eyadema, i de la manca de preparació i informació àmplia sobre el país en els camps històric, social, polític...

Alhora que pel fet cultural: la dona normalment està supeditada a l'autoritat de l'home i el seu rol és l'obediència; això no era pas precisament el que nosaltres representàvem i en alguns moments podien sorgir xocs culturals.

Pel que fa a la tercera fase, vam establir un petit projecte de beques per als nens més desfavorits del poble, projecte en el qual continuem treballant-hi.

Valoració final

1. Penso que la fase prèvia teòrica fou interessant, motivadora i va clarificar molts dels dubtes que tenia. També va provocar la necessitat d'aprofundir més els coneixements dels quals podríem dir que només havíem tingut una petita pinzellada.

El fet és que em va permetre entendre millor la realitat que em va tocar viure, però sobretot vaig aprendre que les actituds que calia intentar tenir havien d'estar basades en el respecte a la diferència, perquè nosaltres érem els invitats dins d'aquella cultura.

2. Caldria que cada ONG tingués un protocol comú de treball previ, elaborat després de l'avaluació final que es fa, perquè els criteris per aconseguir la cohesió de grup siguin semblants.

Penso que la llibertat de cada brigada és important, però si el criteri dels coordinadors és només tenir uns quants contactes informals per conèixer-nos de manera superficial i no es debaten els temes bàsics de convivència i funcionament, això pot provocar problemes importants dins de la mateixa brigada quan s'està en el país on es fa el camp.

3. En la fase prèvia cal que cada brigada creï els seus propis sistemes de treball, de resolució de conflictes i que s'estableixin normes d'actuació, que s'acordin abans de marxar, i els seus membres, amb independència de les seves conviccions personals, es comprometin a aplicar-les.

4. Considero que cal respectar els objectius generals proposats per l'ONG, definir de manera precisa els objectius principals que ha de tenir el grup al camp... i no cedir davant els objectius individuals.

Tot això intentant que estigui emmarcat al màxim dins de l'àmbit de la solidaritat, el respecte i el diàleg entre els membres de la brigada. Amb aquestes actituds es podrà dur a terme una estada profitosa al país que ens ha d'acollir.

5. Caldria tenir en compte el paper que té el coordinador o coordinadora, el qual pot ser molt positiu o força negatiu. Cada ONG hauria de tenir uns criteris de selecció molt ben definits en aquest aspecte, perquè no tothom està capacitat per dirigir, organitzar i assessorar una brigada, a causa de la seva manca de preparació, caràcter o idees, i un cúmul d'actuacions errònies pot provocar la manca de cohesió del grup.

6. Finalment, cal remarcar que si l'objectiu principal del camp on vaig participar era sensibilitzar-me, això es va aconseguir plenament. Per tant, ara la meua mirada envers al Sud és totalment diferent i s'han produït canvis en algunes de les meves actituds, tot i que penso que això és un camí que s'ha iniciat i que s'ha d'anar fent pas a pas.

També considero que com més persones se sensibilitzin sobre la problemàtica en els països del «primer món» més canvis ideològics, socials, polítics i econòmics es poden dur a terme en els mal anomenats «subdesenvolupats». D'aquesta manera, la globalització s'hauria de transformar en una mirada solidària cap als pobles del Sud perquè es poguessin desenvolupar de manera escaient, i crec que aquesta ajuda ha de passar pel respecte, la tolerància envers les seves opinions i cultures, però també pel repartiment de la riquesa, la millora en la sanitat, en l'educació, en l'habitatge, en les condicions de treball, en l'alimentació...

Cal també una mà estesa i solidària als emigrants que ens arriben d'aquests països del Sud, perquè precisament fugen d'aquestes desigualtats que van augmentant i cerquen una oportunitat de futur. Hem de pensar que si la situació dels seus països fos una altra, possiblement no ho farien. Els països desenvolupats tenim un deute històric amb ells que cal pagar i això passa per un canvi d'actituds i per a una educació en valors solidaris que podem aplicar dia a dia a les aules. Tothom pot aportar-hi el seu gra de sorra i ja sabem que els grans de sorra, pas a pas, al desert mouen muntanyes.

Cooperació internacional: algunes reflexions (Nepal)

*Joan Vila
i Coma*

Mestre de la Zer
Vall del Ter

Els anys 2000 i 2001 vaig participar en el projecte de formació de mestres en el Campus de Sano Thimi (Universitat Tribhuvan de Katmandú) coordinat per la Universitat de Vic i la Tribhuvan de Katmandú, durant els dos únics cursos de formació de mestres que s'hi van fer.

En aquesta experiència, que en línies generals ha estat positiva, jo he tingut vivències inoblidables i he après molt del Nepal, no m'ha deixat indiferent i, evidentment, m'ha canviat esquemes i perspectives tant en l'àmbit personal com en l'àmbit docent, i m'ha immersit en una profunda reflexió, de la qual intentaré explicar alguns aspectes.

La relació amb els meus companys i amb l'equip assessor pedagògic del projecte ha estat un dels elements bàsics tant a l'hora d'afrontar les dificultats naturals que un projecte nou i de tanta envergadura té, com a l'hora d'afrontar els problemes de tipus més personals en relació amb l'adaptació a un país nou, a una cultura nova...

He tingut sort de conèixer i treballar amb gent extraordinària amb la qual hem intentat tirar endavant el projecte malgrat les traves i la poca comprensió amb què algunes vegades ens hem trobat. Per tant, considero que el treball en equip i la bona relació de les persones en qualsevol projecte, tant al Nepal com aquí, és d'una importància cabdal.

Tot i que espero que les nostres classes hagin estat d'ajuda per als mestres i les mestres que hi van participar i que l'experiència els hagi aportat, a més de recursos pedagògics, l'interès i l'amor per a l'ensenyament, penso que s'ha de desmitificar una mica tot el que envolta el món de la cooperació internacional. De cap manera vull dir

60 Calidoscopi de cooperació

que no ho consideri una tasca important i necessària, però hem de ser més realistes i sobretot més crítics.

Cal analitzar i reflexionar molt profundament sobre les notícies que ens difonen els mitjans de comunicació. Moltes vegades ens descriuen una visió massa «romàntica» de la cooperació. A més, jo m'he trobat una líder de projecte, que en un principi vaig pensar que tenia una trajectòria admirable i que treballava i dedicava la seva vida a un projecte de cooperació que em va semblar molt seriós, però després de conèixer la realitat allà mateix, i sobretot en el treball del dia a dia, m'he adonat que, no sé si per inconsciència o per esgotament, actuant massa unilateralment, ha perjudicat molta gent del país com també la majoria de col·laboradors. El seu prestigi fictici o creat per nosaltres mateixos potser li fa tenir una visió distorsionada de la realitat i això és molt negatiu per portar a bon port la cooperació.

Una altra reflexió que em faig és que, encara que no en siguem conscients, moltes vegades pensem que els nostres models i maneres d'actuar són els millors i els volem traslladar a d'altres cultures. Sovint ja es demostra aquí, en el nostre context, que no és així. Massa vegades ens omplim la boca de respecte cultural, però també massa sovint respectem només els aspectes que des de la nostra perspec-

tiva són respectables. Aquest tema és un dels que em preocupa més i que em provoca més contradiccions.

Els interessos que moltes vegades mouen la gent implicada en els projectes són molt divergents, segurament són ben legítims, però no sempre coincideixen amb les necessitats reals. Cal estar preparats per adaptar-s'hi i canviar esquemes d'actuació propis quan calgui.

Per acabar, penso que és molt necessari tenir il·lusió i ganes de treballar en tasques de cooperació internacional. És una feina necessària i que ens ajuda tots plegats a intentar canviar les situacions d'injustícia, en el nostre cas mitjançant l'educació. Però encara és molt millor si es fa després d'una reflexió profunda, una bona preparació i un bon coneixement tant del país com de la tasca que s'hi va a fer, perquè, si no, els esforços personals, econòmics i en tots els altres aspectes, poden esdevenir inútils i en segons quins moments els col·laboradors es poden sentir desanimats de dedicar temps i treball en projectes que realment no generen millores reals.

És important, doncs, participar responsablement en projectes ben fonamentats i seriosos. I, sobretot, en projectes on es respectin i s'escoltin les aportacions, consells i demandes de la gent del país on es va a cooperar, la qual en definitiva ha de ser la principal beneficiada de l'intercanvi.

*Josep
Casanovas
Garcia
Xavier Ortega
Roig*

Director i coordinador del Centre de Cooperació per al Desenvolupament (CCD de la UPC)

Una visió de la cooperació des del món universitari

La universitat és una institució que concentra una part important del compromís per difondre i generar coneixement en la societat, així com una gran quantitat de persones implicades en els processos que li són propis i que aglutinen milers de professors, de personal d'administració i serveis i d'estudiants que compartim l'objectiu comú d'aconseguir un espai més gran per als valors i per al respecte dels drets essencials de tots els éssers humans. A continuació descrivim una iniciativa ja consolidada a la UPC que actua en la línia d'aquest compromís, al mateix temps que presentem unes reflexions que la nostra experiència ens ha anat generant i que deixem com a temes oberts per a futurs debats. Naturalment, aquesta és la nostra visió, necessàriament parcial i microscòpica, sobre una temàtica que, avui dia, resta sobre la taula pendent d'una reflexió profunda i decidida sobre el paper de les relacions de cooperació com a vector de canvi per a la consecució d'una societat millor.

El Centre de Cooperació per al Desenvolupament (CCD) és una unitat estructural integrada a la Universitat Politècnica de Catalunya, creada l'any 1992 amb l'objectiu de promoure el compromís solidari i d'impulsar la implicació de la Universitat en la reducció dels desequilibris Nord-Sud, per contribuir a la construcció d'una societat més justa i sostenible.

El projecte es construí des de la certesa que la universitat podia oferir un aportació singular i complementària respecte a la que duïen a terme altres actors de la cooperació, incidint especialment en la capacitat i en la transferència de tecnologia a països i regions empobrides, que constitueixen dos pilars bàsics per afavorir el desenvolupament autònom i sostenible dels pobles, i per millorar les capacitats i les oportunitats de persones i institucions de lluitar contra

la pobresa i l'exclusió social. Des de l'any 1995, la UPC destina al CCD un finançament regular a través de la campanya del 0,7 %, que inclou una participació institucional i les aportacions voluntàries de membres de la comunitat universitària. Paral·lelament, al llarg d'aquests darrers anys s'han consolidat a la UPC un gran nombre d'ONG, associacions i grups de treball amb una implicació molt activa en l'àmbit de la cooperació, als quals dóna suport el CCD, com també ho fa amb un ampli ventall d'iniciatives solidàries impulsades per altres membres de la comunitat universitària.

Algunes xifres que il·lustren aquest dinamisme són els 490 projectes i activitats de cooperació que han estat impulsats des del centre en el transcurs d'aquests anys, als quals s'han destinat directament més d'1.500.000 • i que han comptat amb la participació de prop de 1.700 membres de la UPC. O els més de 12.700 estudiants que s'han adherit a la campanya del 0,7 % durant el curs acadèmic 2002-2003 fent efectiva una contribució econòmica per realitzar projectes al Sud. O la constitució de quinze associacions i grups de cooperació a les diferents escoles que integren la UPC. També una oferta formativa prou significativa en aquest àmbit, que inclou dos mestratges, un curs de postgrau i una dotzena d'assignatures optatives o de lliure elecció que aborden el tema des de diferents perspectives.

Des de la perspectiva que donen el temps i l'experiència, recordem ara uns inicis complicats, en condicions molt precàries i en un entorn relativament complex, on no hi havia cap tipus de reconeixement ni de facilitat per impulsar aquesta participació, i on fins i tot es posaven de manifest certes reticències a acceptar el paper de la universitat en aquest àmbit. No podem obviar que encara avui dia es produeixen paradoxes sorprenents, com ho és el fet que una universitat no pugui accedir a la major part dels recursos públics per a la realització de projectes de cooperació tret que constitueixi una ONG o acordi amb alguna entitat d'aquest tipus que sigui aquesta la que presenti la proposta.

Sense qüestionar en absolut la tasca fonamental que du a terme una bona part del teixit associatiu del nostre país, no deixa de semblar absurd que una institució com la universitat, que reuneix totes les condicions que li permetrien ocupar un paper essencial en un espai tan necessitat d'altres compromisos –amb la seva neutralitat, pluralitat i

potencial– s’hagi de veure obligada a buscar disfresses per donar sortida al seu potencial solidari. Cal dir, però, que aquest i d’altres obstacles han contrastat en tot moment amb una absoluta receptivitat d’una gran part de la comunitat universitària, la complicitat i la participació de la qual és la que ha permès construir el que som ara, una realitat amb la qual ens neguem a conformar-nos, però que almenys fa possible que, avui dia, el grau de sensibilitat i d’implicació activa per part de membres de la comunitat universitària en el món de la cooperació ja no sigui un fenomen excepcional i desenvolupat al marge de la institució universitària mateixa.

Més enllà dels compromisos individuals, la institució també ha anat assumint que el fet de desenvolupar un paper actiu en aquest camp forma part de la seva missió al servei de la societat, i això s’ha fet efectiu incorporant progressivament la dimensió solidària en tots els àmbits de l’activitat universitària. De manera lenta però continuada es va incrementant l’oferta formativa en espais propis de l’educació per al desenvolupament, es va creant coneixement específicament orientat a fer front a situacions de pobresa i la universitat es comença a preocupar per la recerca de vies que permetin reconèixer aquesta dedicació com correspon.

Tot i el bagatge acumulat i la satisfacció que ens produeix comprovar que any rere any el món universitari fa palès un compromís més gran en l’àmbit de la cooperació, l’anàlisi de les propostes i projectes que duem a terme en la fase de resolució de la nostra convocatòria d’ajuts ens reproduïx també any rere any una sèrie d’interrogants.

D’altra banda, el seguiment dels projectes i iniciatives, el contacte amb els responsables i amb els socis locals, els resultats obtinguts i l’impacte d’aquesta activitat en el nostre entorn més proper ens aporten una sèrie de percepcions i d’evidències, que ja avancem que plantejaran molts més interrogants que respostes. Sumen un ampli ventall d’experiències diverses que ens han permès desenvolupar una visió crítica –i, amb tot, molt esperançada– d’allò que podem aportar i del que aconseguim a través d’aquesta participació.

Comencem apuntant alguns dels dubtes raonables i riscos que cal tenir ben presents, interrogants bàsics que tot sovint se’ns plantegen

i que segurament no difereixen en gran mesura dels que es poden posar de manifest en qualsevol altre espai on es dissenyin o s'analitzin iniciatives puntuals de cooperació amb països del Sud.

1. En primer lloc, sobre la veritable utilitat i conveniència de cada intervenció que promovem, per modesta que sigui: què està aportant realment i a qui? Veritablement se centra en els aspectes més necessaris i estratègics? Ningú més ho està fent o ho pot fer (i millor que nosaltres)? No estem assumint un protagonisme excessiu en detriment de la població dels països del Sud, que és qui ha de dissenyar i dirigir el seu propi procés de desenvolupament? Cal apostar per les tecnologies en contextos socials on encara no estan cobertes totes les necessitats bàsiques? Estem optant per la millor alternativa possible per fer-ho? És socialment, econòmicament, tecnològicament i ecològicament sostenible? No contribueix a generar dependències i a crear estructures d'incerta viabilitat futura? En programes de llarga durada, no estem provocant certa «letargia» en administracions i entitats locals? Estem alliberant els poders públics de serveis i responsabilitats que haurien d'assumir? No estem generant greuges comparatius? És realment imprescindible la nostra participació directa o seria suficient transferir recursos?

2. Quan intentem incidir en un aspecte tan crucial per al desenvolupament com ho és la formació –i no ens referim a programes

d'alfabetització, sinó a la capacitació especialitzada en l'àmbit tecnològic, i essencialment orientada cap a la formació de formadors— i les activitats de transferència de tecnologia, espais on els impactes no es fan visibles ni es poden avaluar fàcilment a curt termini, encara sorgeixen dubtes addicionals que cal comprovar: estem treballant en línies estratègiques? Exportem els nostres propis models o efectivament donem suport a línies de recerca i de formació adequades a cada realitat? Realment ajudem a desenvolupar capacitats institucionals que incidiran en el conjunt de la societat o només estem obrint noves perspectives professionals a un conjunt molt reduït de persones? Estan participant tots els actors que hi haurien de ser i en els termes que garanteixin la seva continuïtat? Les condicions locals permetran que la transferència de coneixement acabi repercutint d'una manera efectiva en els processos de desenvolupament? No estem formant especialistes que acabaran treballant a l'estranger o ocupant espais professionals que repercutiran escassament en la consecució de millores socials i econòmiques per als sectors més desfavorits?

3. La perspectiva del projecte porta associat el risc de generar visions massa reduccionistes i fragmentades, únicament basades en les pròpies experiències vinculades a iniciatives específiques i diferents entre elles. Mantenim una coherència raonable des de perspectives més globals?

4. Petites «victòries» poden arribar a fer pensar que la cooperació realment pot arribar a resoldre el problema dels desequilibris. Mai no es pot deixar de banda que la cooperació ha de ser percebuda i plantejada únicament com una eina, no com una finalitat en ella mateixa. És un camí que permet pal·liar de manera limitada algunes problemàtiques i mancances concretes, a més de ser un valuós instrument per donar suport a dinàmiques de coneixement i sensibilització, però no pot oferir solucions globals ni tan sols incidir d'una manera significativa en les causes dels desequilibris.

5. Plantejaments erronis, tot i estar basats en la millor de les intencions: actituds més o menys dissimulades de paternalisme, certa superioritat, dirigisme, acceptació de la precarietat i cert conformisme —«qualsevol cosa que es pugui aportar és bona»—. És fàcil limitar-se a reproduir o trasplantar models, solucions i tècniques, obviant la bidireccionalitat que ha de caracteritzar qualsevol activitat de

cooperació que, per definició, no pot ser altra cosa que una relació *inter pares*.

6. Tendència a idealitzar i mitificar el món de la cooperació, que en molts casos està portant a construir estructures i dinàmiques de funcionament centrades en l'obtenció de finançament extern associat als projectes, diluint la consciència crítica i la capacitat d'incidència política. Si pretenem contribuir a la consecució de canvis estructurals, hem de centrar els nostres esforços aquí o allà?

7. Som capaços de cooperar al Sud quan ni tan sols hem après a cooperar aquí? Segurament això és aplicable a qualsevol àmbit d'activitat social, i el món de la cooperació no n'és excepció. És cert que s'han produït alguns avenços en aquest sentit, a través de diversos espais i iniciatives que han permès construir un diàleg més ampli entre els diferents actors i de l'articulació de consorcis i plataformes, però encara som molt lluny d'aconseguir el grau d'integració d'esforços que ens permetria fer una cooperació més eficaç i efectiva.

Totes aquestes qüestions, sovint de difícil resposta, s'associen a algunes evidències i conviccions que ens fan estar plenament convençuts que cal seguir incidint en aquest camí:

- La primera és que essent actius en aquest àmbit no fem un favor a ningú o, en tot cas, ens el fem a nosaltres mateixos. A banda de qualsevol consideració ètica i de justícia social, les nostres pròpies perspectives de desenvolupament ens obliguen a cooperar. De la mateixa manera que la riquesa i el benestar en els nostres països s'ha construït sobre els desequilibris, també el desenvolupament dels pobles del Sud constitueix un element clau per a les nostres pròpies perspectives de progrés.

- La segona és que, malauradament, aquesta cooperació és necessària, i ho és més que mai. La bretxa no deixa de créixer a un ritme insostenible, i cada vegada es fa més difícil trobar explicacions per a la manca d'accés als serveis bàsics que pateix una gran part de la població mundial.

- Ningú no pot posar en dubte el paper que poden i que han

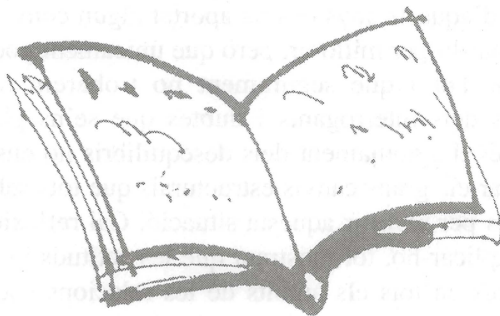
d'assumir les entitats que integren el teixit educatiu, en tant que constructores del futur: en la capacitat bàsica i professional, en la formació en valors, en la creació, transmissió i aplicació del coneixement. En la nostra realitat més prospera, essent plenament conscients dels efectes socials, econòmics i ecològics de l'aplicació de les tecnologies.

- Hem d'assumir que l'aprenentatge ha de ser continuat. Saber cooperar no és innat, i encara ho és menys quan partim de realitats socials i culturals tan allunyades i dinàmiques. Any rere any apreciem una expertesa més gran en aquest àmbit, fruit de l'experiència i d'una inquietud més gran per aprendre'n, però encara cal avançar molt en el repte de saber escoltar i obrir mentalitats i perspectives des d'una reflexió constant.

- Manca de reconeixement suficient d'aquesta dedicació, en el terreny personal i professional. El voluntarisme és i seguirà sent, durant molt de temps, el nucli essencial que dona sentit i dimensió al món de la cooperació, però hem d'anar més enllà per normalitzar aquesta activitat i per situar-la –com a mínim– al mateix nivell que el que ara ocupen altres disciplines i opcions professionals. Això passa pel fet de continuar treballant en les línies de formació i capacitat i per «prestigiar» acadèmicament i professionalment aquesta especialitat. Per què no es pot valorar de la mateixa manera la recerca en tecnologies al servei del desenvolupament que les aportacions a les tecnologies punteres?

- El primer objectiu que hem de perseguir ha de ser sempre la sensibilització. En una societat com la nostra, tot i que els nostres polítics s'entestin a fer-nos creure que som un país amb una gran consciència social, el fet cert és que demostrem la nostra solidaritat únicament a impulsos. Cal aconseguir transformar la solidaritat esporàdica en una actitud, en una conducta, en una convicció que guiï els nostres actes i decisions polítiques, econòmiques i socials. Sens dubte la participació directa i personal en aquest tipus d'accions contribueix a canviar actituds i a reforçar compromisos, però no n'és un requisit a l'hora d'assumir una opció d'ordre estrictament individual. Tothom té el seu paper i la seva responsabilitat en aquest àmbit, que no podem defugir, i cal continuar creant massa crítica per reforçar la denúncia i la pressió política.

Si l'experiència d'aquests anys ens ha aportat algun convenciment és que cal reflexionar-hi per millorar, però que únicament podem fer-ho des de l'acció. Tot i que segurament no trobarem respostes concloents a molts dels interrogants i dubtes que se'ns plantegen, l'insostenible procés d'agreujament dels desequilibris no ens permet limitar-nos a esperar els grans canvis estructurals que tots sabem que són imprescindibles per revertir aquesta situació. Cal reflexionar per fer, i cal fer per explicar-ho, tot mostrant que les actituds i els compromisos individuals en tots els àmbits de les relacions socials són realment un motor de canvi, i que és a partir d'aquest convenciment que podrem incidir en el rumb de la nostra societat.

Bibliografia complementària*

Biblioteca Rosa Sensat Articles publicats a *Perspectiva Escolar*

«Escoles solidàries». [Diversos articles] En: *Perspectiva Escolar*, núm. 229 (novembre 1998), p. 2-45

IES FRANCESC MACIÀ. «Cooperants per a un món més solidari: crèdit de síntesi de 2n cicle d'ESO». En: *Perspectiva Escolar*, núm. 254 (abril 2001), p. 73-75

Llibres i revistes

AMICS DEL NEPAL. «Amics del Nepal: educar pel somriure d'un infant». En: *Barcelona Educació*, núm. 29 (desembre 2002), p. 15

ATZET, David. «P.E.E i noves tecnologies: David Atzet». En: *Guix*, núm. 263 (març 2000), p. 43-46

«Barcelona-Montevideo: un intercanvi» [Monogràfic]. En: *Infància*, núm. 98 (setembre/octubre 1997), p. 2-4

CASAS GÓMEZ, Ester; VILALTA I MURILLO, David. «Conocer y reconciliar: intercambios pedagógicos con Bosnia y Herzegovina». En: *Cuadernos de Pedagogía*, núm. 296 (noviembre 2000), p. 28-31

CASSERRAS, Toni. «De la Patagònia a l'Everest». En: *Guix*, núm. 259 (novembre 1999), p. 59

* Selecció de documents que podeu trobar a la biblioteca de Rosa Sensat.

La construcción del proyecto curricular en la educación secundaria obligatoria: opción integradora ante una sociedad intercultural. Archidona (Málaga): Aljibe, 1999 (Pedagogía (Aljibe))

- La cooperació internacional: elements per a la reflexió*. Barcelona: Fundació CIDOB, 1997
- «Cooperació» [Monogràfic]. En: *Pissarra*, núm. 84 (desembre 1996/gener 1997)
- «Cooperantes por un mundo más solidario». En: *Cuadernos de Pedagogía*, núm. 295 (octubre 2000), p. 34-37
- COROMINAS CASALS, Agustí. *Ens queda la paraula!*. Barcelona: Fons Català de Cooperació al Desenvolupament, 1996. 1 vídeo
- COROMINAS CASALS, Agustí. *Un món plural: la cooperació entre els pobles un futur possible*. Barcelona: Rosa Sensat: Fons Català de Cooperació al Desenvolupament, 1994. 1 vídeo
- CORTADELLAS, Tònia. *Pinceladas: una visión de la práctica médica desde la cooperación y la solidaridad*. Barcelona: Rosa Sensat, 1999 (Su futuro, mi futuro; 1)
- Desde Castelldefels un canto a la esperanza*. Castelldefels: IES Les Marines, 1997
- Educació ara*. Barcelona: Intermón, 1999 (Documents Intermón; 15)
- «Escuelas asociadas de la UNESCO» [Monogràfic]. En: *Aula de innovación educativa*, núm. 85 (octubre 1999), p. 53-67
- Estado mundial de la infancia 2002: capacidad de liderazgo*. Nueva York: UNICEF, 2002
- «Interculturalidad y escuela» [Monogràfic]. En: *Aula de innovación educativa*, núm. 86 (noviembre 1999), p. 39-52
- KOZEK, Tadeus. «La cooperación internacional en desarrollos curriculares para la formación profesional: la experiencia polaca». En: *Formación profesional*, núm. 11 (mayo/agosto 1997), p. 58-68
- «OEI: 50 años de cooperación» [Monogràfic]. En: *Revista iberoamericana de educación*, núm. 20 (mayo/agosto 1999)
- «Replantear la ayuda a la educación» [Diversos articles]. En: *Perspectivas. Revista trimestral de educación comparada*, núm. 4 (diciembre 2000), p. 435-536
- RIERA CUSÍ, Sebastià; TORRENTS; Jacint. «Cooperació amb Centramèrica. Pràctiques al Salvador». En: *Miramarges*, núm. 23 (novembre 1995), p. 22-23
- El Salvador, educación y cooperación*. Barcelona: Cooperacció, 1994
- «Sentir y pensar la realitat de Guatemala». En: *Cuadernos de Pedagogía*, núm. 305 (septiembre 2001), p. 62-66
- SOLER ROCA, Miquel. *El Banco Mundial metido a Educador*. Montevideo: Facultad de Humanidades y Ciencias de la Educación, 1997
- SOLER ROCA, Miquel. *Dues visions antagòniques de l'educació des de la talaia internacional*. Barcelona: Centre UNESCO de Catalunya, 1998
- Une raison d'espérer: le soutien des organisations non gouvernementales à l'éducation pour tous*. Paris: UNESCO, 2001 (Études thématiques)

PREMIS A LES ESCOLES

14 premis de 3.300 € cadascun

CEIP Mare de Déu del Patrocini
de Cardona (Bages)

CEIP La Parellada
de Santa Oliva (Baix Penedès)

CEIP Enric Grau Fontserè
de Flix (Ribera d'Ebre)

CEIP Martí Poch
de l'Espluga de Francolí
(Conca de Barberà)

CEIP Carme August
de Girona (Gironès)

IES Josep Vallverdú
de Les Borges Blanques
(Les Garrigues)

Escola del Carme
de Sabadell (Vallès Occidental)

IES Celestí Bellera
de Granollers (Vallès Oriental)

CEIP Antoni Doifra
de Pineda de Mar (Maresme)

CEIP Salvador Vilarrasa
de Besalú (Garrotxa)

CEIP Víctor Oroval
de Carcaixent (Ribera Alta)

IES Marc Ferrer
de Formentera (Illes Balears)

Bressola del Vernet
de Perpinyà (Rosselló), Catalunya Nord

Col·legi Sant Ermengol
de Les Escaldes Andorra

PREMI A MESTRES I PROFESSORS

Dotat amb 9.000 euros: 6000 euros a l'autor del treball guardonat i 3000 euros de subvenció per contribuir a la seva edició

Ha estat atorgat al treball

ANEM A EXCAVAR
de Pilar Pous i Altafaja i Montserrat de Rocafiguera i Espona

Per l'aportació a la didàctica de les ciències socials d'un model pràctic, ben desenvolupat i rigorós, experimentat durant anys, que introdueix l'alumnat de batxillerat en el treball arqueològic mitjançant la simulació científica.

El jurat ha establert una menció especial al treball

ÈTICA DE LA DIVERSITAT
de Manuel Güell i Barceló i Josep Muñoz i Redón

Per ser un treball innovador i útil que proposa un conjunt d'activitats didàctiques per tractar el concepte de la diversitat des d'una perspectiva àmplia.

PREMIS ALS ALUMNES

74 premis de 600 euros cadascun

EDUCACIÓ INFANTIL I CICLE INICIAL

Les abelles
Alumnes de P4 d'educació infantil del CEIP Mare de Déu del Remei, d'Alcover

A les portes de Rodonyà
Alumnes de P5 d'educació infantil i 1r de cicle inicial de primària del CEIP Les Comes, de Rodonyà

La princesa i el dofí. El bosc prehistòric
Alumnes de 1r i 2n de cicle inicial de primària del CEIP Sant Josep de Calassanç, de Súria

Tastem la tardor
Alumnes de 1r i 2n de cicle inicial de primària del CEIP Mare de Déu de Montserrat, de Súria

La fada polida
Alumnes de 1r i 2n de cicle inicial de primària del CEIP La Monjoia, de Sant Bartomeu del Grau

Aprendre amb la bresquillera
Alumnes de P3, P4 i P5 d'educació infantil del CP Sant Jaume Apòstol, d'Alfarró

Els joguets dels nostres avis
Alumnes de 1r de cicle inicial de primària del CP Blasco Ibáñez, d'Alzira

El conte de tots
Alumnes de P3, P4 i P5 d'educació infantil del CEIP Sant Ignasi, de Manresa

Els colors
Alumnes de P4 d'educació infantil d'Escoles Alba, de Corbins

CICLE MITJÀ I SUPERIOR

Som gats! de la indústria paperera de La Pobla
Alumnes de 5è i 6è de primària del CEIP Maria Borés, de La Pobla de Claramunt

Genialitats
Alumnes de 6è de primària de l'Escola Vedruna, d'Artès

Un recorregut per la ciutat de Manresa, tot seguint la Sèquia
Alumnes de 6è de primària de l'Escola Nostra Senyora del Pilar, de Manresa

Un pessebre de paper de diari
Alumnes de 6è de primària del Col·legi Sagrat Cor de Jesús, de Súria

Antoni Gaudí: arquitectura i natura, alumnes de 5è i 6è de primària

Auca d'en Gaudí, alumnes de 5è de primària de l'Escola Cooperativa El Puig, d'Esparreguera

La família
Alumnes de 6è de primària del CEIP Costa i Llobera, de Barcelona

De setembre a juny: història del nostre hort
Alumnes de 4t de primària de l'Escola Brianxa, de Tordera

Almanac dels alumnes de 4t d'E.P.
Alumnes de 4t de primària de l'Escola Casals-Gràcia, de Manlleu

València, la ciutat que t'acull
Alumnes de 6è de primària de l'Escola Gavina, de Picanya

Del bé al mal
Alumnes de 5è de primària del CP Ausiàs March, d'Albat de la Ribera

La vinya
Beatriz Santandreu i Llopis, alumna de 3r de primària

Arantxa Santandreu i Llopis, alumna de 6è de primària del Col·legi Aulari de Rugat, de Rugat

Retalls de la vida i de l'art de Gaudí, alumnes de 5è de primària

Descobrim Gaudí, alumnes de 6è de primària del CEIP Sant Josep de Calassanç, de Súria

Església Parroquial de Sant Jaume de Tivissa
Alumnes de 6è de primària del CEIP Marcel·lí Domingo, de Tivissa

El Canigó
Alumnes de 5è i 6è de primària del CEIP Josep M. Xandri, de Sant Pere de Torelló

ESO

El camp del meu avi
Aina Vinyes i Casasayas, alumna de 1r d'ESO de l'IES Pius Font i Quer, de Manresa

A la costa de la mar Egea: Turquia Cultivem la llengua Antològia poètica de Miquel Martí i Pol
Alumnes de 4t d'ESO de l'IES El Cairat, d'Esparreguera

La traducció i les noves tecnologies al servei de la tradició cultural i del futur de la llengua catalana
Alumnes de 3r d'ESO de l'IES La Serra, de Mollerussa

L'escriptura creativa del jo
Alumnes de 4t d'ESO de l'IES Castell d'Estela, d'Amer

Estudi demogràfic de Constantí
Alumnes de 3r d'ESO de l'IES de Constantí, de Constantí

Dos anys de vida
Alumnes d'ESO de l'IES Secció Guadassuar, de Guadassuar

Des d'Aielo fins les estrelles
Alumnes de 2n d'ESO de l'IES Porçons, d'Aielo de Malferit

Projecte del llibre: Postals de Menorca
Alumnes de 4t d'ESO del Col·legi La Salle, de Maó

El rock
Alumnes de 1r i 2n d'ESO de l'IES Jaume Huguet, de Valls

Verdaguer a l'institut: un espectacle multidisciplinari
Alumnes de 4t d'ESO de l'IES Maremar, del Masnou

Vinga, lleg el meu llibre, alumnes de 1r d'ESO
Els nostres viatges pel món, alumnes de 2n d'ESO del CC Santa Maria Auxiliadora, d'Algemesí

Colònies tèxtils dels rius Llobregat i Cardener
Montserrat Ribera i Prerera, alumna de 3r d'ESO del Col·legi La Salle, de Manresa

Naiement gaudiní
Alumnes de 1r i 2n d'ESO del Col·legi Closa, de Barcelona

Poesia i cançó. Joan Salvat-Papasseit, alumnes de 3r i 4t d'ESO

Ens visita l'escriptor Antoni Dalmaes.

Llegim: Silvestre Malloca i Doble Joc, alumnes de 1r, 2n, 3r, i 4t d'ESO de la Secció d'Ensenyament Secundari Fonts del Glorieta, d'Alcover

Gaudir Gaudi

Alumnes de 1r d'ESO del Col·legi Sant Josep, de Tordera

Tradicció i espiritualitat

Alumnes de 4t d'ESO de l'Escola Pia, de Tàrraga

Narracions màgiques, alumnes de 1r d'ESO

Nissagues, petites històries familiars, alumnes de 2n d'ESO de l'Escola Joaquina de Vedruna, de Terrassa

BATXILLERAT

Brams d'ase

Mireia Font Chirveches i Elisabet Puigbò i Gassó, alumnes de 2n de batxillerat del Col·legi La Salle, de Manresa

Elaboració d'un curtmetratge "Capítol 16" Josué Andreu i Colàs i Xènia Sánchez i Ferré, alumnes de 2n de batxillerat de l'IES Gaudi, de Reus

Patrimoni local d'Esparreguera

Sandra Cicuéndez Navarrete i Susana Montero Garre, alumnes de 2n de batxillerat de l'IES El Castell, d'Esparreguera

La presó, un mecanisme de cohesió social Teresa del Amo Busto, alumna de 2n de batxillerat de l'Escola Sant Jaume, de l'Hospitalet de Llobregat

Gabriel Blancafort, la Renaixença de l'orgueneria catalana

Anna Gil Ferrer, alumna de 2n de batxillerat de l'Escola Daina-Isard Cooperativa d'Ensenyament, d'Olesa de Montserrat

Estudi antropomètric dels / les alumnes del Costa i Llobera

Elisenda Sabatés Pérez i Miquel Miralles Garcia, alumnes de 2n de batxillerat de l'IES Costa i Llobera, de Barcelona

La incertesa de la immigració

Gemma Badesa Mas, alumna de 2n de batxillerat del Col·legi La Salle Bonanova, de Barcelona

Antroponímia d'Almòster

Pau Sotelo Prats, alumne de 2n de batxillerat de l'IES Sant Josep de Calassanç, de Barcelona

La Masia: un exemple d'art popular.

Evolució i transformació dels elements arquitectònics del mas

Roser Borrás i Villaró, alumna de 2n de batxillerat de l'Escola Mare de Déu de Núria, de Barcelona

Un any de cartellera teatral: aproximació a l'estudi de la cartellera teatral de Barcelona, temporada 2001-02

Sandra Bellver Catalan, alumna de 2n de batxillerat del Centre d'Estudis Montseny, de Barcelona

L'entonsament del Titànic

Carla Cuesta Reig, alumna de 2n de batxillerat de l'Escola Sant Gregori, de Barcelona

Cambó i Macià: identitat catalana entorn de 1931. Reflexió en premsa: L'Opinió i La Veu de Catalunya de 1931

Pol Ferrer i Catasús, alumne de 2n de batxillerat del Col·legi Casp - Sagrat Cor de Jesús, de Barcelona

Viatge genètic

Arnau Busquets Garcia, alumne de 2n de batxillerat de l'IES La Garrotxa, d'Olot

Fem divulgació científica: parlem de biologia, Alba Bach, Arnau Busquets i Mariona Rius

Cine Colón, un cinema a la vida d'Olot,

Paula Descals i Rabat
Alumnes de 2n de batxillerat de l'IES La Garrotxa, d'Olot

Esbart dansaire Fontcoberta. Símbol d'identitat cultural del Pla de l'Estany

Ana Bustins i Teixidor, alumne de 2n de batxillerat del Centre Educatiu Les Alzines, de Girona.

Verdaguer: en la memòria d'un poble

Laia Peran i Selva, alumna de 2n de batxillerat de l'IES Alexandre Satorras, de Mataró

La vinya, els vins de Ponent. El vi a les nostres terres

M. Mercè Bescó Baiges i Elisenda Vilajoliu Galceran, alumnes de 2n de batxillerat de l'Escola Nostra Senyora del Carme, de Balaguer

No te la juguis: posa't el cinturó!

Laura Agraz Sánchez, alumna de 2n de batxillerat de l'IES Guindàvols, de Lleida

Estudi dels murs amb calor latent i optimització del sistema Munters-Trombe
Alumnes de 2n de batxillerat de l'IES Castellar, de Castellar del Vallès

DIVERSOS

La fàbrica tèxtil del Pla de Santa Maria

Alumnes d'educació infantil i primària del CEIP Sant Ramon, del Pla de Santa Maria

Vida i obra de Frederic Mompou. Els sons de Catalunya

Alumnes de 2n grau elemental de l'Escola Municipal de Música Robert Gerhard, de Valls

Les receptes de tardor

Alumnes d'educació infantil i primària del CEIP Salvador Dalí, de Figueres

Viure la pau

Alumnes d'educació infantil i primària del CEIP Circell, de Moja

Cantata de Nadal "Espurnes de Ventjoll" i altres activitats interculturals

Alumnes d'educació infantil i primària del CEIP Marquès de La Pobla, de Capellades

Un any amb Gaudi

Alumnes d'educació infantil i primària del CEIP Antoni Gaudí, de Sant Boi de Llobregat

Treballs any Gaudi 2002

Alumnes d'educació infantil i primària del CEIP Drassanes, de Barcelona

Verdaguer a Bell-lloc del Pla

Alumnes d'educació infantil i primària del CEIP Bell-lloc del Pla, de Girona

Viatge al país dels contes

Alumnes de 2n a 6è primària del CEIP d'Alfàs, d'Alfàs

Les llegendes de Lleida

Alumnes d'educació infantil i primària del CEIP Joc de la Bola, de Lleida

Multiculturalitat, conviure en la diversitat

Alumnes d'educació infantil i primària del Col·legi Joaquina de Vedruna, de Terrassa

El nostre amic Enric Valor, producció de la setmana cultural de l'Escola

Alumnes d'educació infantil i primària del CEIP Victor Oroval, de Carcaixent

Canigó. Una adaptació del poema

realitzada per a l'any Verdaguer

Tots els alumnes de La Bressola de Perpinyà, de Perpinyà

Crònica sobre el transport ferroviari a Mallorca

Alumnes d'educació infantil i primària de superior de primària de l'escola CIDE, de Palma de Mallorca

EDUCACIÓ ESPECIAL

Aquelles tres nenes...

Alumnes de primària de l'Escola d'Educació Especial Xaloc, de Sabadell

PREMI EXTRAORDINARI DE 1000 EUROS

Mossèn Cinto, molt ens encisa!

Alumnes d'ESO de la Secció d'Ensenyament Secundari Fonts del Glorieta, d'Alcover

Tutors dels treballs: J.M. Calbet, Maria Martí, Isabel Granollers, Pilar Cañellas, Judith Segarra, Francesc Terreu, Toni Rion i Olga Martínez

Comitè organitzador

Joan Triadó i Font, *President*
Montserrat Carulla i Font,
Josep González-Agàpito,
Rosa Boixaderas i Sáez,
Carme Alcoverro i Pedrola,
Joaquim Arenas i Sampere,

Jurat

Carme Alcoverro i Pedrola
Rosa Boixaderas i Sáez
Maria Isabel Espinosa i Bort
Filo Farré i Anguera
Josep González-Agàpito i Granell
Jordi Martí i Feixes
Joaquim Monclús i Llorens
Marta Puig i Sabanes
Antoni Solé i Bonet

Si voleu més informació consulteu

la nostra web

www.fundaciojaumeprimer.org

Premis Baldiri Reixac

Aribau 185 - 08021 Barcelona
Tel. 93 200 53 47

Des de el Parlament de Catalunya, es promou una activitat adreçada a les escoles per fer el simulacre d'una sessió plenària presidida pel president del Parlament amb la participació de cadascun dels grups parlamentaris.

El Parlament escolar

Lluís Pibernat

Cap de l'Àrea de Projecció Institucional.
Parlament de Catalunya

Introducció

Una quantitat molt important dels visitants al Parlament de Catalunya són escolars –fins ara, pel que fa a la VI Legislatura (1999-2002), aquest grup constitueix el 63 % del nombre total de visitants–. Això tot sol ja seria motiu suficient per organitzar un conjunt d'activitats educatives adreçades a tots aquests nens i nenes.

Però, a més a més, ens trobem que la nostra societat, abans relativament poc multicultural, ha passat a ser una societat fortament multicultural, fet que comporta la necessitat d'una nova base de legitimitació dels valors socials i l'aparició d'uns nous valors. Aquests valors, com ara la tolerància, el respecte a la diferència i a les minories, la resolució dels problemes mitjançant formes pacífiques, són valors que, dia rere dia, fonamenten les rela-

cions parlamentàries i que es mostren contínuament mitjançant l'activitat parlamentària.

Tot aquest conjunt de fets fan més necessari que mai que el Parlament doni estris a la comunitat escolar per tal que nens i nenes puguin aprofundir en el coneixement de la institució i dels seus valors.

Al servei de la comunitat escolar

Amb aquesta finalitat, l'any passat va començar a funcionar la Unitat d'Extensió Educativa del Parlament de Catalunya, la

qual ha estat treballant, entre d'altres, dos aspectes adreçats als nens i nenes del cicle superior de primària. El primer és la transformació de les visites i el segon és facilitar la realització de simulacions parlamentàries.

Pel que fa a les visites, se n'han eliminat les de model monumentalístic i s'han substituït per unes altres de caràcter actiu en què es posen en relleu els elements i valors que configuren la institució parlamentària i les funcions que duu a terme (sobirania popular, fer lleis...).

Pel que fa a les simulacions, s'organitza

76 Participació ciutadana

el que anomenem el Parlament escolar, activitat on els nens i les nenes actuen com si fossin diputats i diputades del Parlament de Catalunya.

El Parlament escolar

En aquesta activitat, que es dirigeix a l'alumnat del cicle superior de primària, se simula una sessió plenària del Parlament, i en cada edició hi poden participar de manera directa els nens i nenes de cinc centres escolars.

L'objectiu de la simulació és que els infants tot fent la mateixa activitat que fan els diputats i diputades n'arribin a conèixer millor la tasca i els valors que són a la base de l'acció parlamentària.

L'activitat consisteix en:

Primer: l'alumnat de les classes participants es constitueix en un «grup parlamentari».

Segon: un cop constituïts en «grup parlamentari», trien una qüestió sobre un assumpte que, essent competència del Parlament de Catalunya, ells consideren que cal regular mitjançant una llei.

Tercer: redacten una proposició de llei sobre la qüestió triada. Per fer-ho s'ajuden d'un model de proposta de llei i d'un document amb la sèrie de normes gramaticals i estilístiques que cal seguir per a la redacció de la llei.

Quart: els alumnes participen en una simulació de sessió plenària del Parlament, la qual és presidida pel President del Parlament i hi ha un portaveu de cadascun dels grups polítics de la Cambra.

Cinquè: un membre de cada un dels grups participants en la simulació de la sessió plenària defensa la llei que ha redactat el seu grup,

Sisè: un portaveu de cada un dels altres grups intervé en el ple explicant la posició del seu grup pel que fa al projecte de llei de l'altre grup.

Setè: es vota cada proposta de llei.

Vuitè: una vegada tots els grups han defensat les seves lleis i s'han votat, un representant de cadascun dels grups polítics del Parlament respon als nens i nenes sobre quina és la postura del seu grup polític en allò que fa referència a la proposta feta per l'alumnat.

La simulació d'enguany

Aquest any, hi han participat els següents centres: CEIP Barcelona, CEIP Pere Vila, CEIP Vila Olímpica, Escola Gravi i Escola Labouré, tots cinc de la ciutat de Barcelona. Els centre participants enguany van ser triats amb el criteri que tenien de ser diversos, però per motius de caràcter logístic calia que tots ells fossin de la ciutat de Barcelona. Els centres varen presentar els projectes de llei següents: projecte de llei per afavorir la convivèn-

cia familiar; projecte de llei per a un funcionament de les escoles més respectuos del medi ambient; projecte de llei per augmentar les beques escolars; projecte de llei per fomentar la integració dels immigrants als centres educatius i, finalment, un projecte de llei per augmentar l'ús de la bicicleta.

Per al curs vinent, la simulació s'obre a

tots els centres educatius de Catalunya. Per poder participar-hi, només cal enviar un formulari (<http://www.parlament-cat.es>) indicant el tema sobre el qual es vol fer la llei i els resultats que s'espera que l'alumnat obtingui amb la participació en la simulació. Entre els centres, se n'elegeran cinc tenint en compte l'interès educatiu de la proposta i elements d'equilibri territorial i social.

Preparació d'un Ple al Saló de Sessions del Parlament dels alumnes de cinquè de l'escola Vila Olímpica. L'experiència s'explica des del coneixement de la institució fins a la sessió plenària dels nois i de les noies.

Nens i nenes parlamentaris

Núria Carrillo i Monsó

CEIP Vila Olímpica

Quan em van oferir la possibilitat de participar en aquesta experiència pilot d'«El Parlament escolar», vaig pensar que era una oportunitat única i molt especial per a la meua classe de 5è, del CEIP Vila Olímpica, on sóc mestra/tutora, però també vaig veure clar que representava un munt de feina i un repte que tots plegats, nois i noies i jo mateixa, havíem d'afrontar.

Vaig plantejar-los la possibilitat de participar-hi i tots es van engrescar d'allò més. Val a dir que van treballar de valent i el resultat ha estat del tot satisfactori, fruit de la discussió i consens de tot el grup classe.

Dins del programa de medi social de 5è, s'hi inclou l'estudi de les institucions i l'organització política de Catalunya i això fa interessant apropar-hi els alumnes partint de la seva pròpia experiència.

Veiem que els grups de persones tenen la necessitat d'organitzar-se. Partim de la consideració que l'assemblea de classe és el mitjà més proper de què disposen per resoldre problemes d'organització o conflictes que poden sorgir. Cal que en puguin parlar entre tots perquè la vida del grup vagi bé; i és necessari que els seus components mantinguin una actitud oberta, comprensiva i conciliadora.

Ens adonem que fora de l'aula també existeixen organitzacions necessàries per al bon funcionament social: el consell escolar, associacions de veïns, culturals o esportives..., els ajuntaments, les comarques i, finalment, el Parlament i la Generalitat del nostre país.

El Parlament és constituït per 135 diputats de diferents partits polítics i és el lloc on es discuteixen les diferents propostes i s'aproven les lleis que han de regir la societat catalana.

I quina és la millor manera d'apropar-nos a aquesta institució, si no és per mitjà de l'elaboració d'un projecte de llei i la seva defensa en el ple d'una sessió especial del Parlament escolar?

Així, doncs, en tornar de vacances de Nadal vam començar a treballar-hi. Vam anticipar la visita al Parlament, al Parc de la Ciutadella, que teníem prevista per al final de curs, per tal de situar l'edifici en la història, conèixer-lo i visitar-ne les dife-

rents sales i, sobretot, l'hemicicle...

A classe, vam llegir un exemple de llei i vam destacar-ne les parts: un preàmbul (on s'introdueix i es justifica la necessitat d'aquesta llei) i els diferents títols amb els seus articles pertinents.

Vam observar que hi ha diferents tipus de textos (descriptius, explicatius...) i que els legisladors tenen unes regles bàsiques (ús de frases curtes, en present d'indicatiu o perífrasi d'obligació, predomini de la veu activa i frase afirmativa excepte en les prohibicions, ús del masculí i femení en singular, evitar l'ús de sinònims per estalviar-se repeticions...). És a dir, vam fixar-nos en l'estructura i forma dels textos legislatius.

D'altra banda, tant o més important que la forma és el contingut dels textos legislatius. En aquest sentit, tots junts vam reflexionar sobre temes propers a nosaltres que consideràvem prou importants per fer-ne una proposta de llei i dur-la al Parlament. Vaig demanar-los que en pensessin més a casa i aportessin propostes concretes.

A continuació, van començar a treballar en grups de tres alumnes, a l'estona de racons (tres sessions setmanals d'una hora), on cada grup va decidir desenvolupar una de les propostes personals que havia aportat cada membre. Havien d'escriure el títol, un petit preàmbul justificatiu amb les raons principals i un esbós dels diferents títols d'aplicació i articles.

Teníem, finalment, vuit esbossos de possibles projectes de llei que calia reduir, amb pactes previs, a una única proposta de llei de classe. Un representant de cada grup va llegir el seu projecte i vam poder comparar-los per decidir quin ens podia interessar més. Vam veure que hi havia temes que podien agrupar-se o bé que uns estaven inclosos en altres (hi destacaven temes de contaminació, drogues, solidaritat, economia...). Després d'una sessió tots junts, on vam reorganitzar els temes, vam decidir que la nostra proposta de llei conjunta de classe seria: «Augment de l'ús de la bicicleta».

Seguidament, van tornar a treballar en grups de tres a l'estona de racons i van redactar més específicament la proposta comuna, posant especial atenció a la justificació del preàmbul. Aquest apartat havia de constar d'uns tres paràgrafs, que es correspondrien amb els tres títols d'aplicació (De la contaminació, De la salut, Dels usuaris) i es va limitar a vuit el nombre d'articles.

Per acabar aquesta part escrita, vam fer una sessió comuna, on s'anaven llegint les diferents redaccions de cada grup, s'anaven consensuant les millors opcions i es va fer el redactat conjunt final de la proposta de classe (Preàmbul amb tres paràgrafs. Títol I. De la contaminació: Art. 1 Reducció de la contaminació, Art. 2 Beneficis, Art. 3 Reciclatge; Títol II. De la salut: Art. 4 Exercici Físic, Art. 5 Prevenció de malalties; Títol III. Dels usuaris: Art. 6 Ampli nombre d'usuaris, Art. 7 Educació als centres escolars, Art. 8 Seguretat).

Vam enviar una còpia de la proposta de llei «Augment de l'ús de la bicicleta» al Parlament, que seria enviada a les altres quatre escoles pilot que participaven de l'experiència, vam fer còpies per a cadascun dels nens i nenes i va començar la preparació de la defensa oral de la nostra proposta de llei.

Vaig plantejar-ho com un exercici retòric d'oratòria obligatori per a tothom, vaig donar-los uns dies per preparar-s'ho i un temps límit de dos minuts per defensar la proposta de llei. No es tractava de llegir, ni de repetir exactament el que ja estava escrit, sinó de justificar-ne la importància amb les seves pròpies paraules. Podien portar un esquema escrit com a guia, però vaig indicar-los la importància de no estar mirant tota l'estona només al paper, que calia mirar al públic, mostrar-se segurs i ser convincents. Vaig filmar la sessió, que va ser molt interessant.

Després, de manera voluntària, aquells nens o nenes que volien defensar la proposta de llei de la classe al Parlament van tornar a preparar-se el discurs oral, després de corregir-ne les errades entre tots. Vam tornar a fer una sessió d'oratòria i vam escollir finalment la persona, representant de la classe, que pujaria a la tribuna d'oradors per defensar la nostra proposta de llei «Augment de l'ús de la bicicleta».

Paral·lelament, ens van arribar les quatre propostes de llei de les altres escoles. Vam llegir-les tots junts i vam comentar-les. En general vam estar força d'acord amb les

propostes que plantejaven (Afavorir la convivència familiar, Promoció de la sostenibilitat a les escoles, Augment de beques escolars i Fomentar la integració dels immigrants als centres públics d'ensenyament).

Novament per grups, a racons, van buscar raons justificatives per mostrar que estaven a favor de les diferents propostes de llei i vam escollir quatre alumnes entre els voluntaris que volien debatre (durant un minut), des del seu escó, les propostes de llei de les altres escoles.

Finalment, el dilluns dia 17 de març, a les 11:00, al saló de sessions, es va dur a terme el ple del Parlament escolar. Representants dels cinc grups parlamentaris formaven part de la Mesa, que era presidida pel M. H. Sr. Joan Rigol i Roig. Van seguir l'ordre del dia i el protocol establert i jo, que ho vaig viure en directe, puc assegurar que l'experiència va ser un èxit.

Els representants polítics que van intervenir al final van assegurar que moltes de les preocupacions actuals s'havien posat sobre la taula i van felicitar-nos per la feina ben feta. Era la primera vegada que ocupaven els escons uns parlamentaris tan joves i es veia tanta diversitat a l'hemicycle. Però és evident que, aquell dia, nois i noies d'uns onze o dotze anys van donar un exemple de diàleg i civisme als adults, que ens obre les portes a un futur esperançador.

DICCIONARIS, ALBERTÍ

5 EINES CLAU AL SERVEI DE L'ENSENYAMENT

DICCIONARI DE LA LLENGUA CATALANA IL-LUSTRAT (Gran)

880 43.028 947 75.967
pàgines entrades dibuixos accions

Preu Promoció Escolar

12,47 €

DICCIONARI DE LA LLENGUA CATALANA

37a edició
12,91 €

DICCIONARI DE LA
LLENGUA CATALANA

NOVA
EDICIÓ

Totalment
renovada i
actualitzada

DICCIONARI
CASTELLÀ-CATALÀ
CATALÀ-CASTELLÀ

DICCIONARI CASTELLÀ-CATALÀ CATALÀ-CASTELLÀ (Gros)

101.500 40.543 4.952
entrades accions locucions
22a edició 36,96 €

CASTELLÀ-CATALÀ/CATALÀ-CASTELLÀ (Mitjà)

16a edició. 15,51 €

NOVA
EDICIÓ

Totalment
renovada i
actualitzada

CASTELLÀ-CATALÀ/CATALÀ-CASTELLÀ (Petit)

13a edició. 11,03 €

ae ALBERTÍ, EDITOR

Bruc, 154 · 08037 Barcelona · Tel.: 93 207 18 87 · c/e: alberti.editor@mundifoto.com

«L'objectiu és que, tot preparant-se per anar al Fòrum, els nens i les nenes, els nois i les noies, puguin intercanviar respostes, fer-ne de col·lectives, i després veure'n d'arreu del món al mateix Fòrum, al costat de les seves paraules, les seves respostes.»

Els infants, la pau, la guerra i allà lluny el Fòrum

Marta Mata i Garriga
Àmbit Escola, de Promoció Local

Tot just començant a treballar en les possibles relacions entre infants més petits i més grans i el Fòrum de les Cultures Barcelona 2004, una guerra ha sacsejat consciències personals i la consciència col·lectiva de pobles i ciutats arreu del món. Barcelona n'ha estat i n'és un punt de referència, amb les seves manifestacions ciutadanes per la pau i contra la guerra. Manifestacions massives també per tot Catalunya, Espanya, Europa, Amèrica... Sacsejament profund que ha posat interrogants al Fòrum: quina és la seva definició o indefinició sobre la guerra a l'Iraq en concret? Quin ressò tindran aquesta i altres guerres que hi pugui haver l'any 2004 al Fòrum, un Fòrum convocat per tractar de la Pau?

I entre nosaltres, com pot afectar la participació dels infants durant 141 dies al

Fòrum? Anem per parts: com és obvi, el Fòrum es realitzarà i pronunciarà l'any 2004, en qui sap quines circumstàncies, però sempre amb el teló de fons de la lluita per la pau. Ara, les tres administracions que donen suport a la seva organització s'han definit per separat, i no pas d'acord, respecte a la guerra de l'Iraq. Molts dels que treballen a dintre o al costat de l'organització s'han manifestat també, en aquest cas sempre d'acord contra aquesta guerra i a favor de la pau, la pau fruit del diàleg.

Però, finalment, l'organització del Fòrum 2004 ha pogut donar una resposta com a tal organització, una resposta dins les possibilitats, l'estil i el nivell que ha de tenir el Fòrum. Efectivament, si hi pot haver el Fòrum 2004 a Barcelona, és perquè a la ciutat hi ha un bon nombre i diversitat d'entitats i personalitats que poden donar consistència al tractament d'un tema com el de la dicotomia guerra-pau. Entitats i personalitats com les que ara contribueixen a aprofundir-hi en quatre grans sessions: el Cidob, l'Institut Català de la Mediterrània, la Casa Àsia, el Centre de Cultura Contemporània, el mateix senat internacional del Fòrum, presidit per Federico Mayor Zaragoza i, finalment, Intermon-Oxfam i en col·laboració amb Acnur.

I la qüestió respecte als infants continua en peu. Allò que anirà passant al món, allò que anirà passant a cada país, a cada població durant els propers mesos, com emmarcarà la vida dels infants i s'emmarcarà en el camí cap al Fòrum? ¿Sabrem dibuixar aquest camí, un camí en el qual

els infants puguin preguntar, trobar respostes, i respondre als interrogants que la vida els anirà presentant? ¿Les nostres propostes, els permetran donar les seves respostes?

La proposta general del Fòrum 2004 és la de treballar en els eixos del Diàleg i el Desenvolupament Sostenible com a condicions per assolir la Pau; una resposta bàsica a les qüestions sobre la guerra. I aquesta resposta-proposta general es vol presentar als infants a través del coneixement i el reconeixement, entre ells mateixos i entre ells i els personatges del seu imaginari, herois de la literatura infantil, en els diversos suports, oral, escrit, audiovisual, informàtic. A través del coneixement i el reconeixement de les formes de vida de nens i nenes reals, d'arreu del món. A través d'un treball sobre els valors de la Interculturalitat, la Sostenibilitat i la Pau, en el nostre món, per als nois i les noies més grans. A través de totes les activitats que en el mateix sentit ja es fan en escoles, instituts i altres centres d'educació.

La proposta de treball previ al Fòrum per als infants, dels més petits als més grans, és que en totes les activitats que es facin es doni resposta a preguntes com per exemple les que es plantegen, tot fent amistat, en l'obra *El Petit Príncep*, d'Antoine de Saint-Exupéry:

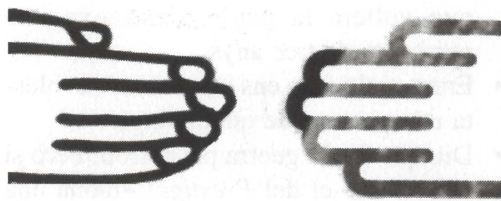
- Quins baobabs són els que poden esberlar el nostre planeta?
- Com m'agradaria que fos el meu planeta?

- Com buscaré i faré amics?
- Com ens farem amics tots plegats?
- Quins baobabs hem d'arrencar de soca-rel entre nosaltres, quan són petits?
- Com ens agradaria que fos el nostre planeta?

Curiosament, els nens i les nenes es feien i es contestaven aquestes preguntes ara fa dos anys. Després d'haver fet amistat amb el Petit Príncep durant un dia, deien i escrivien, en un programa dedicat al centenari del naixement de Saint-Exupéry, frases contra l'assassinat i les guerres, amb tots els desitjos barrejats: contra la fam, el petroli, la brutícia, el soroll, l'assassinat, la guerra... i a favor de fer amics, de tenir cura de la terra, flors, volcans, i sobretot, de ser amics i ajudar-se per viure en pau.

L'objectiu és que, tot preparant-se per anar al Fòrum, els nens i les nenes, els nois i les noies, puguin intercanviar respostes, fer-ne de col·lectives, i després veure'n d'arreu del món al mateix Fòrum, al costat de les seves paraules, les seves respostes.

Treballant en aquest sentit, l'àmbit que impulsa la participació del Fòrum a les escoles pensa poder elaborar un o més d'un diccionari de la pau, en relació amb la interculturalitat i l'ecologia, amb les paraules que empren els infants de tres a dotze anys de diverses edats i països i els usos que en fan. No serà fàcil ni lingüísticament ni tècnicament. Però el Fòrum de les Cultures Barcelona 2004 ha de fer sentir la veu dels infants i deixar-ne constància.

No és senzill plasmar les accions i reaccions, els acudits, els comentaris, les discussions, els diàlegs, els raonaments, els escrits, la poesia, les fabulacions dels infants. Però això és precisament el que fan els mestres dia rere dia a classe: trobar la manera de descobrir el seu fil conductor, el de la humanitat, que els mateixos infants tenen, i no pas esmussat, com molts dels grans, sinó ben esmolat, i com més petits, més finament. I és a partir de la col·laboració dels mestres que ens sembla possible que la veu i la consciència dels nostres nens i nenes sigui present al Fòrum.

Vet aquí unes frases recollides al pati d'un parvulari aquest mes de març, entre nens i nenes, que en el temps de Villar Palasí van començar-se a anomenar «Pre-escolar Cinco», abreujat P5, i ja van ser P4 en la transició, i P3, P4 i P5 en la democràcia, ara ja en català, però amb la mateixa trivialitat i falta de respecte per als nens i les nenes. Sí que són «pes», però amb P de persona, o de Petit Príncep... i no d'altres.

86 Participació ciutadana

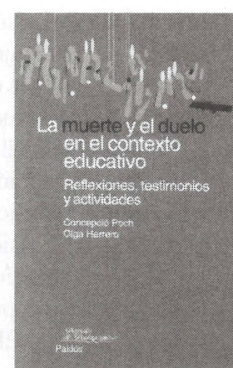
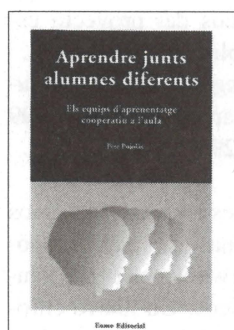
Escoltem-los:

- Ha començat la guerra. Però si vam dir que volíem la pau! –s'estranya una personeta de tres anys.
- Érem molts i no ens han fet cas –contesta una persona de quatre anys.
- Diu que fan la guerra pel petroli. Però si van abocar el del *Prestige!* –raona una personassa de cinc anys.

No és senzill, certament, recollir converses com aquesta i encara menys integrar els seus mots i les seves vivències en un gran llibre de la pau. No podran recollir-se totes aquestes traces i petjades dels infants

en el camí, sense la traça dels seus mestres a recollir-les i fer-les recollir, tot plasmant el ventall d'actituds dels infants des de la indignació a la col·laboració. Mirarem de satisfer les demandes dels mestres respecte als mitjans per canalitzar tantes vivències, i respostes al desafiament del Fòrum de les Cultures 2004: per la Pau, a través del Diàleg Intercultural i del Diàleg entre Cultura i Natura, tan nítids als ulls dels infants, com ho són els mateixos ulls dels infants.*

* Vegeu les propostes de treball a la web del Departament d'Ensenyament: www.xtec.es

Novetats bibliogràfiques

Biblioteca Rosa Sensat

AGUSTÍ, Jordi. *Fósiles, genes y teorías: diccionario heterodoxo de la evolución*. Barcelona: Tusquets, 2003 (Metatemas; 77)

BECK-GERNSHEIM, Elisabeth. *La reinvencción de la familia: En busca de nuevas formas de convivencia*. Barcelona: Paidós Ibérica, 2003 (Paidós contextos; 84)

Extracte de l'índex:

La nueva complejidad de la familia; Cuando la separación se hace normal; La vida como proyecto de planificación; Contrato generacional y relación entre sexos; Queremos un hijo deseado; De camino hacia la familia multicultural.

COMES NOLLA, Gabriel. *Lectura y libros para alumnos con necesidades especiales*. Barcelona: Ceac, 2003 (Infancia y desarrollo especial)

Extracte de l'índex:

Los alumnos con necesidades educativas especiales. Principios educativos para su enseñanza; La labor de los padres en el fomento

de la lectura de sus hijos; Importancia de las prácticas lectoras en edades tempranas; Tipos de libros y literatura que hay que potenciar. Los libros para alumnos con necesidades educativas; Los alumnos con discapacidades visuales: los alumnos ciegos; Los alumnos con discapacidades visuales: los alumnos ambliopes; Los alumnos con discapacidades auditivas; Los alumnos sordociegos; Los alumnos con discapacidades físicas; Los alumnos con retraso mental leve y los alumnos con capacidad intelectual límite; Los alumnos pertenecientes a minorías étnicas y culturales; Los alumnos superdotados; Los alumnos con necesidades educativas especiales como protagonistas de los libros.

Didáctica de las matemáticas para primaria.

María del Carmen Chamorro (Coord.) Madrid: Pearson Educación, 2003 (Didáctica Primaria)

Extracte de l'índex:

Matemáticas escolares y competencia matemática; Aprendizaje y matemáticas; Herramientas de análisis en didáctica de las matemáticas; La construcción del número natural y la numeración; El cálculo en la Enseñanza Primaria. La adición y la sustracción; Las relaciones multiplicativas: el cálculo multiplicativo y de división. Cálculo mental y con calculadora; Fracciones, decimales y razón. Desde la relación parte-todo al razonamiento proporcional; El tratamiento escolar de las magnitudes y su medida; Las magnitudes multilíneas: la superficie y el volumen; El tratamiento y la resolución de problemas; Didáctica de la geometría en la Educación Primaria; El desarrollo del pensamiento aleatorio en Educación Primaria.

Fotografiando las matemáticas. Barcelona: Carroggio, 2001.

Gen-ética. Federico Mayor Zaragoza y Carlos Alonso Bedate (Coords.). Barcelona: Ariel, 2003

GIMENO SACRISTÁN, José. *El alumno como invención.* Madrid: Morata, 2003

HUISMAN-PERRIN, E. *La muerte explicada a mi hija.* Barcelona: Aleph, 2003 (La Medianoche de El Aleph; 28)

LUDEVID, Manuel. *Un vivir distinto: cómo el medio ambiente cambiará nuestra vida.* Madrid: Nivola, 2003 (Matices; 6)

Materiales didácticos para la educación ambiental. José Ignacio Juanbeltz Martínez (Coord.) Barcelona: Cisspraxis, 2002 (Didáctica escolar)

Extracte de l'índex:

La educación primaria; El proyecto curricular Espacio-Sociedad: documentos constitutivos; Área de conocimiento del medio; Las cuatro ideas-fuerza del proyecto Espacio-Sociedad para la Enseñanza Primaria; Descripción de los materiales didácticos del proyecto Espacio-Sociedad; Contenidos formativos del proyecto Espacio-Sociedad;

Principios metodológicos del proyecto espacio-Sociedad; Ejemplificaciones.

Planteamientos de la pedagogía crítica: comunicar y transformar. Barcelona: Graó, 1999 (Biblioteca de Aula; 129)

Extracte de l'índex:

Primera parte: Corrientes críticas; ¿Tenemos motivos para ser personas críticas? Componente educativo del Darwinismo social; Educación y enfoques críticos; Un nuevo enfoque crítico: la perspectiva comunicativa; Movimientos sociales y educación crítica. Segunda parte: Enfoques críticos de los actuales problemas educativos; Currículum: ¿Tecnócratas o educadores?; ¿Cambio de términos o de saberes?; ¿Por qué muchos fracasan? Niños, maestros, familias o escuelas; La reforma permanente.

POCH, Concepció; HERRERO, Olga. *La muerte y el duelo en el contexto educativo: reflexiones, testimonios y actividades.* Barcelona: Paidós Ibérica, 2003 (Papeles de Pedagogía; 59)

PUJOLÀS I MASET, Pere. *Aprender junts alumnes diferents: Els equips d'aprenentatge cooperatiu a l'aula.* Vic: Eumo, 2002

RIERA I TUÈBOLS, Santiago. *Història de la ciència a la Catalunya moderna.* Lleida: Pagès; Vic: Eumo, 2003 (Biblioteca d'Història de Catalunya; 1)

SOLÀ, Joan. *Ensenyar la llengua.* Barcelona: Empúries, 2003 (Biblioteca Universal; 179)

Avaluació de materials multimèdia

Gaudí o el joc de l'arquitecte

Fitxa de catalogació

Títol, versió i any: *Gaudí o el joc de l'arquitecte*

Producció i edició: Barcelona Multimèdia. <<http://www.bcnmultimedia.com>>

Temàtica: Ciències socials, jocs i creativitat

Tipologia: Base de dades, taller creatiu, joc

Destinatari: A partir de 9 anys

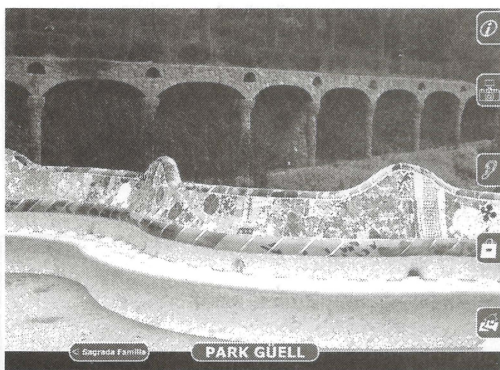
Documentació i suport tècnic: <http://www.bcnmultimedia.com>

Plataforma: Windows 95/98, Millenium o superior

Fitxa d'avaluació

	Excel·lent	Alta	Correcta	Baixa
Entorn audiovisual	x			
Continguts	x			
Navegació i interacció		x		
Motivació		x		
Potencialitat didàctica		x		
Documentació				
Facilitat d'ús i d'instal·lació		x		
Valoració global		x		

Aquest producte va molt més enllà del joc. Les diferents activitats que es proposen al llarg del recorregut són el fil conductor per endinsar-se en el pensament i l'obra de Gaudí. Els continguts que treballa ens permeten conèixer a fons la biografia i els elements característics de la seva arquitectura, així com el seu món i la importància, en la seva producció, dels artesans i l'artesanía (forjadors, vidriers, ceramistes, escultors, ebenistes, picapedrers i terrissaires).

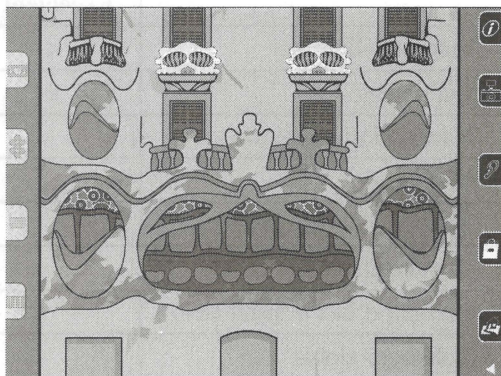
Al llarg del joc anem coneixent el món de l'arquitecte (la cova, els dracs, el temple, el palau, el castell, la casa) i les seves obres: Park Güell, Casa Vicens, Finca Güell, la Pedrera, Casa Batlló, Palau Güell, Bellesguard, Sagrada Família, l'escola. Es proposen diferents activitats, la majoria d'elles de reproducció en forma de maqueta, d'algunes de les seves obres o composició d'elements arquitectònics.

El joc s'inicia amb la identificació del jugador que haurà de passar una primera prova consistent en la reproducció del sostre de l'escola per accedir al programa. L'objectiu a assolir pel jugador serà el de completar una exposició que s'ha organitzat en aquest edifici al voltant de Gaudí i la seva obra. Per fer-ho haurà d'anar recorrent virtualment Barcelona, visitant cada una de les obres de Gaudí i duent a terme les activitats que en cada una d'elles se li pro-

posen, consultant si cal la col·lecció de fotografies que hi ha recollida. La recompensa per la realització correcta d'aquestes activitats serà un dels elements necessaris per completar l'exposició.

El joc potencia valors com l'actitud investigadora i el respecte pel patrimoni arquitectònic. Estimula una actitud activa i motivadora envers la descoberta de l'arquitecte des d'una perspectiva tècnica i estètica amb la intenció de desvetllar sensacions. També hi són presents el plurilingüisme, l'esforç per superar dificultats i el pensament estratègic. D'aquí que pugui ser utilitzat amb finalitats diverses com instruir, explorar, experimentar, motivar i entretenir.

El programa resol d'una manera excel·lent els aspectes tècnics i estètics de manera que en resulta un producte original i amb gran qualitat tant pel que fa a continguts textuais, gràfics, audius i fotogràfics com a l'entorn audiovisual que envolta tot el joc. El desplaçament al llarg de la ciutat virtual que et permet anar visitant els diferents destins proposats et presenta diferents imatges de carrers, edificis i detalls arquitectònics, acompanyades de fragments musicals que conviden a la contemplació. Llàstima que la navegació entre els diferents espais sigui excessivament lineal i dirigida i que no puguem

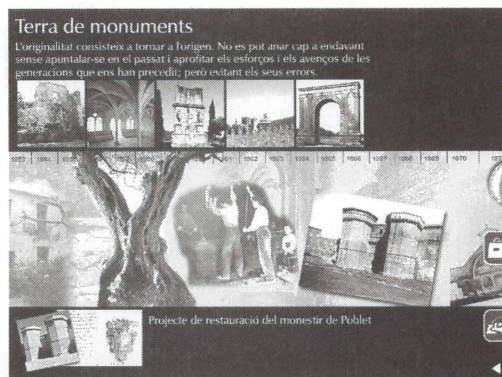

accedir indiferentment a cadascun dels espais sense haver d'anar seguint la ruta marcada que apareix a la part inferior de la pantalla

Les activitats proposades resulten en general una mica massa complicades per als destinataris previstos per l'editor (nou anys), i en alguns casos poden resultar repetitives. Algunes de les activitats són la reconstrucció de la façana de la Casa Vicens, la façana de la Pedrera, l'estructura originària de la Casa Batlló, les xemeneies del terrat del Palau Güell i refer la maqueta de Bellesguard, de la porta de la Finca Güell i de la Sagrada Família. Malgrat que l'activitat sigui similar, els procediments utilitzats en la seva resolució i els recursos tècnics a aplicar per fer-ho són diferents. Destaca, per la seva originalitat, l'activitat del Park Güell en la qual hem de distribuir en els llocs adequats els diferents sons que els ambientaran i que haurem hagut d'anar recollint per la ciutat.

Afortunadament el programa preveu un sistema d'ajuda progressiva que va apareixent a mesura que detecta les teves dificultats en la resolució de les activitats, tot i que en algunes d'elles potser no resulta suficientment aclaridora. Tot i que no presenta cap tipus de documentació, en la web de Barcelona Multimèdia es poden trobar pistes que ajuden a la resolució d'algunes de les dificultats dels jocs. En aquest espai també es pot demanar ajuda.

Altres aspectes que es podrien destacar serien l'execució automàtica del programa sense necessitat d'instal·lació, cosa que facilita en gran manera la seva utilització. La diversitat lingüística amb la qual es presenta el programa (català, castellà, xinès, francès, anglès, italià i alemany) enriqueix també el joc ja que, malgrat que seleccionis un idioma a l'iniciar el joc, en cada edifici apareix un personatge real diferent que ens el presenta en directe i que parla una

d'aquestes llengües. En aquestes escenes el programa ens ofereix, en l'idioma seleccionat, la versió en subtítols.

Per últim, dir que cal interpretar aquest producte des d'un punt de vista diferent del joc. L'objectiu final no és tant aquest sinó arribar a comprendre i endinsar-se en la manera com Gaudí concebia l'arquitectura. Al llarg del programa experimentes el lligam estret entre la natura i l'obra de Gaudí així com la importància que hi tenen els artesans i els seus coneixements.

En resum, considerem que es tracta d'un bon multimèdia que permet fer-nos conèixer Gaudí i la seva obra utilitzant textos, imatges i sons d'una gran qualitat, presentats de manera motivadora i original i proposant-nos activitats constructives que ens portaran a consultar la informació disponible de cadascun dels espais. L'excessiva dificultat d'aquestes activitats, però, té el perill de desanimar l'usuari i desmotivar-lo a continuar.

Isabel Balaguer i Eulàlia Navarro
del Grup SAMIAL (Grup de treball de l'A.
M. Rosa Sensat i Cooperativa Abacus,
que analitza i avalua materials
educatius multimèdia)

Cartellera

JORNADES

**Jornades de reflexió «Convivència i Diversitat»
Propostes d'intervenció per a la gestió del conflicte
Barcelona, 1, 2 i 3 de juliol de 2003**

Reflexió conjunta de docents, experts i d'altres professionals de l'educació, a l'entorn de les problemàtiques que generen malestar al professorat.

Organitza: ICE de la UB. Programa d'Educació en Valors, Programa d'Acció Tutorial i Programa de Diversitat

Lloc: Sala de Graus • Facultat de Pedagogia

Informació: <http://www.ub.es/ice/formacio/jornades/conflictos.htm>

Inscripció: fins al 15 de juny de 2003

Per Internet: <http://www.ub.es/ice>

Secretaria: Pg. de la Vall d'Hebron, 171 (Edifici Migdia)
Tel.: 93 403 52 43 (de dilluns a divendres matins de 10 a 13 h)

**Jornades «No deixem la Pau al balcó»
Per la cultura de pau i el desaprenentatge de la violència
Barcelona, 1, 2, 3 i 4 de juliol de 2003**

Intercanvi d'experiències educatives des de Medellín (Colòmbia) i Barcelona per identificar i compartir elements de Cultura de Pau.

Organitza: IMEB - Direcció de Serveis Educatius - Projecte d'Educació en Valors i la «Red de Organizaciones Comunitarias de Medellín», amb la col·laboració de l'Escola de Cultura de Pau de la UAB i FUNDESCO

Lloc: IMEB • Pl. d'Espanya, 5 • 08014 Barcelona

Inscripcions: fins al 15 de juny

Per a més informació: Tel.: 93 402 35 98 (Pia) o al 93 402 36 92 (Judith)

Punt d'Atenció: imebatencio@mail.bcn.es

**II «Trijornadas de Educación Democrática de Personas Adultas i Sociedades Dialógicas»
Bilbao, 26, 27 i 28 de juny de 2003**

Organitza: Departamento de Didáctica y Organización de la UPV CONFAPEA

- ALDAKA y HELDUAK
- Asociación Cultural Paulo Freire y GALDARRA Grupo 90 REDA

Lloc: Escuela Universitaria de Magisterio de Bilbao

Secretaria tècnica a Barcelona: Tel. 93 315 29 69

Fax. 93 310 05 57

E-mail: confapea@neskes.net

Informació: <http://www.neskes.net/confapea>

JORNADES

PREMIS

IV Premi a la Recerca i la Innovació educatives Angeleta Ferrer

La Regidoria d'Ensenyament de l'Ajuntament de Reus convoca aquest premi amb la finalitat d'incentivar la recerca, la innovació educativa i la renovació pedagògica per als professionals de tots els nivells i àmbits educatius.

Termini de presentació dels treballs:

abans del 3 d'octubre de 2003 a:

Ajuntament de Reus. Oficina d'Atenció al Ciutadà

Informació: Podeu trucar al tel. 901 112 113
<http://reus.net/cultura/premisreus>

3r Premi de Didàctica 2003-2004

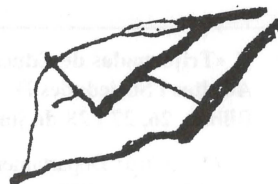
Eumo Editorial, amb motiu del 25è aniversari, i la Facultat d'Educació de la Universitat de Vic, convoquen una edició especial del Premi de Didàctica, destinat a distingir la millor proposta pedagògica i didàctica per a qualsevol dels cursos d'educació infantil, primària i secundària.

Termini: **abans del 30 de gener de 2004**

Informació: <http://www.eumoeditorial.com>

Tel.: 93 889 28 18 • Fax: 93 889 35 41

Carta a les lectores i als lectors

Benvolgudes amigues,
benvolguts amics.

Cada primer de mes, m'arriba la planificació de menjars de l'escola. Un menú molt equilibrat, ben estudiat dietèticament, elaborat a consciència per experts, estudiosos coneixedors del tema que decideixen amb fonament què és el millor cada dia per als convidats de totes les escoles...

És clar que a un mes vista poden fallar moltes coses inesperadament: al mercat no hi trobem allò que volíem; sorgeix un imprevist amb la cuinera; es fa malbé algun dels productes; falla un proveïdor...

Tanta previsió fa difícil adaptar-se als canvis: als meus convidats, avui els venia més de gust menjar peix, però no toca; un pare s'ofereix a fer-nos l'especialitat del seu país, però no entra; m'apunto a un curs-set de cuina emocional i em temptava la idea d'innovar, provar..., però no puc.

I també és evident que el món fa moltes voltes que no

podem preveure i que el menú m'ha arribat a causar problemes de consciència. Se'n va la Sònia i no ens podem permetre de dedicar-li un pastís de comiat? S'enfonsa el *Prestige* i continuem menjant marisc gallec? Esclata una guerra... i seguim menjant el que estava previst?

A sobre, m'expliquen que l'estadística diu que és altament improbable, segons les lleis de l'atzar, que es produeixi allò que la planificació pretén evitar: arribar a repetir de macarons tres cops en una setmana. I ni que així fos, els meus, els del mestre de quart i els de sisè, tenen poc a veure. Cadascú imprimeix el seu segell personal derivat també del context. De fet, l'estadística assegura que perquè s'arribi a produir la repetició del mateix menú en tots els cursos possibles, cal necessàriament haver-ho planificat. Com la tardor els tres anys de parvulari, la dissecció de la sardina a cada cicle de primària o els panellots dels tres als dotze, any rere any!

Per tot plegat, tot i la meva

manca de formació específica, he decidit estripar la planificació dels experts i llençar-me a la incertesa d'elaborar personalment un menú diari, obrint la finestra i respirant fort al vent, de cara a la realitat i, per descomptat, consultant els meus esplèndids convidats, ciutadans d'un món imprevisible, sempre amb gana, sempre amb ganes de novetats, capaços de discutir i argumentar el que els ve més de gust, participants actius i implicats en l'elaboració del menú i amb els quals gaudiré conjuntament de l'àpat col·lectiu.

M'encanta la idea de posar el meu saber fer en els fogons al servei de la tasca d'ajudar a créixer harmoniosament els meus convidats en un ambient de benestar i sense limitacions.

I estic segura que, al final, el menú també serà equilibrat. I més ric i variat i agradable i...

Bon profit!

Montserrat Pedreira
Parvulista

Postgraus

a Rosa Sensat

Curs 2003- 2004

► **Mediació a l'àmbit socioeducatiu**

R O S
S E N
S A T

Universitat Autònoma de Barcelona
Facultat de Ciències de l'Educació

► **Formació i E-Learning** **Eines i aplicacions informàtiques** **en l'educació**

R O S
S E N
S A T

Universitat
Oberta
de Catalunya

► **L'educació estètica a 0-6 anys**

R O S
S E N
S A T

UNIVERSITAT DE VIC

Per a més informació

Associació de Mestres Rosa Sensat

Av. de les Drassanes, 3 • 08001 Barcelona • Tel.: 934 817 373 • Fax: 933 017 550
E-mail: associacio@rosasensat.org • <http://www.rosasensat.org>

TU ETS MESTRA

PERQUÈ ELS QUE VÉENEN DE FORA CONEGUIN I PARLIN EL CATALÀ, TU ETS EL MILLOR MESTRE. PARLA'LS EN CATALÀ.

Més de 65.000 persones que vénen de fora aprenen el català cada any, amb els diversos programes d'ensenyament lingüístic. Ajuda'ls a practicar. Si els parles en català, els ajudaràs a integrar-se a la nostra cultura i, a més, contribuiràs al seu desenvolupament personal i professional.

el futur creix
a Catalunya →

 **Generalitat
de Catalunya**
www.gencat.net